

Henrik Rinne II maailmansodassa

Juhani Rinne

Henrik Rinne II maailmansodassa

Alkuperäisen taulun on maalannut HR:n äiti Sigrid Behrens

Johdanto

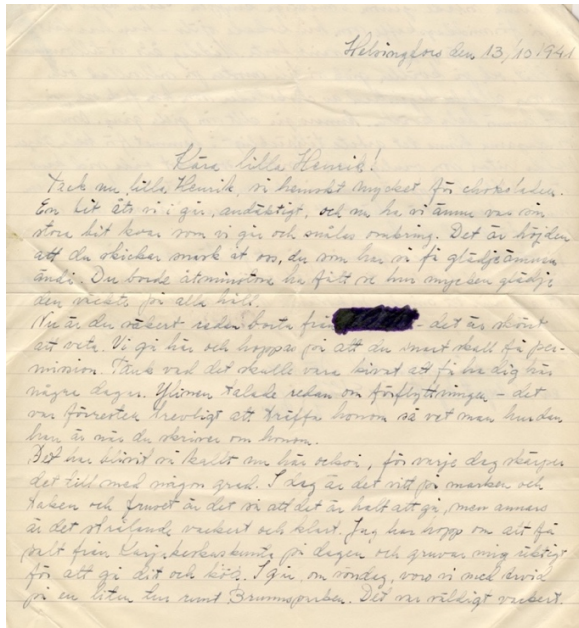
Isäni Henrik Rinne oli syntynyt joulukuussa 1920 ja hän kuoli marraskuussa 1995. Hänen jäämistöönsä kuului mm. matkalaukku, joka sisälsi sadoittain kirjeitä, kortteja, valokuvia ym. aineistoa sotavuosilta 1939-1944. Kirjeitä oli molemmilta vanhemmilta, Arvid-veljeltä, Sigrid- ja Carin-sisarilta, Sonja-tädiltä, Elsa Hackzell-tädiltä, Per-Olof-serkulta sekä ystäviltä ja opiskelu- ja palvelustovereilta. Äidin ja sisarien kanssa kirjeenvaihto käytiin ruotsiksi, isän ja Arvidin kanssa käytettiin molempia kieliä. Suurin osa aineistosta oli kuljetettu selkärepussa Vienan Karjalasta. Vuosien ajan olen suunnitellut tietojen keräämistä HR:n sodanaikaisista vaiheista ja niistä raportoimista lähisuvulle seuraavien sukupolvien luettavaksi. Työtä vaikeutti muun muassa se, että suurin osa kirjeistä on muiden kirjoittamia HR:lle jolloin hänen omat kokemuksensa jäävät vähemmälle. Toisaalta, se osa aineistosta tarjoaa mahdollisuuden toiseen projektiin, kotijoukkojen ja muiden perheenjäsenten kokemusten kirjaamiseen tuolta vaikealta ajalta. Tämä jää tuonemmaksi. Onneksi kuitenkin aineistoon sisältyy yli sata HR:n kotiinsa kirjoittamaa kirjettä ja lisäksi kaksi kalenteria, joissa on jonkin verran päiväkirjanomaisia merkintöjä.

Eräs tärkeä seikka vaikuttaa aineiston käytettävyyteen tietolähteenä. Sodan aikana vallitsi kirjesensuuri, posti tarkastettiin ja sisältö, joka olisi voinut vihollisen käsiin joutuneena antaa tietoa esim. joukkojen sijoituksesta, vahvuudesta yms. sensuroitiin kirjeistä. Tämän vuoksi on ollut usein vaikea selvittää kirjeistä tarkasti, missä on liikuttu ja mitä on tehty. Esimerkkejä:

Kuoressa näkyy sotasensuurin leima:

Carin-sisaren kirjeestä on sensuuri tuhrunut paikannimen pois:

Kirjeiden ohella on tietoa löytynyt sodanaikaisten yksiköiden sotapäiväkirjoista, joista digitoidut ovat olleet helpostikin tavoitettavissa, kansallisarkistosta on sitten löytynyt lisää aineistoa. Edelleen HR:n sodanaikaisen pääasiallisen joukko-osaston, Jalkaväkirykmentti 14:n vaiheista on ilmestynyt kaksikin muistelmateosta ja lisäksi sen käymistä taisteluista on tietoa sotahistorian kirjoissa.

HR:n oman arkistomateriaalin ja em. sotapäiväkirjojen lisäksi olen käyttänyt seuraavia lähdeaineistoja, joista osa kuvista ja mm. taisteluista koskevat karttapiirroksiset ovat peräisin:

Sotatieteen Laitoksen Sotahistorian toimisto (toim): Jatkosodan historia, osa 4 (WSOY)

Vieno V Vihanto: Jatkosodan 1941-1944 Jalkaväkirykmentti 14:n vaiheita valokuvina

Tapani Valli: Varsinaissuomalaisten sotatie 1939-1944

Toivon voineeni hahmotella lukijalle ääriiviivoja HR:n sota-ajan vaiheista. Lukuisat yksityiskohdat kuitenkin valitettavasti jäävät historian hämärään peittoon.

Teos on tarkoitettu HR:n lähipiiriin ja jälkeläisten yksityiseen käyttöön.

Suomusjärvellä veteraanipäivänä 2019

Juhani Rinne

Talvisota

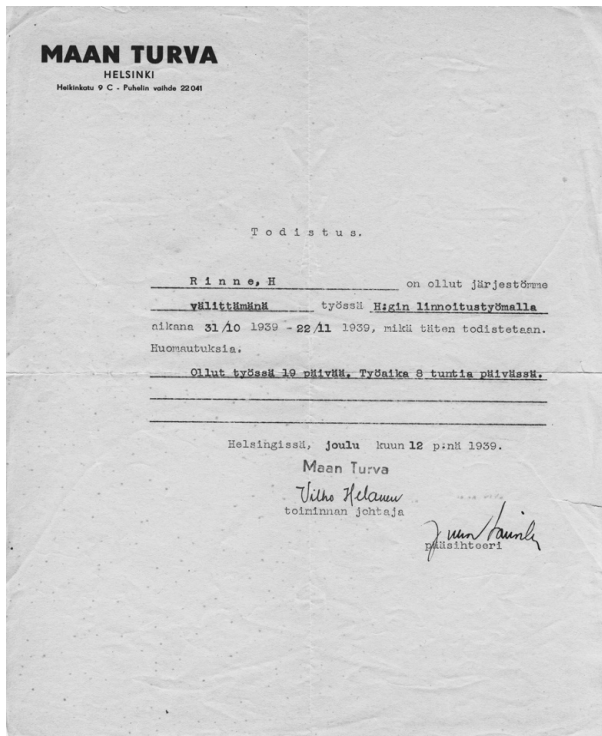
30.11.1939-13.3.1940

Taustaa

Syyskuun alussa 1939 Saksan joukot hyökkäsivät Puolaan ja kahta päivää myöhemmin, 3. syyskuuta Ranska ja Yhdistynyt Kuningaskunta julistivat sodan Saksalle aiemmin Puolan kanssa solmimansa sopimuksen perusteella. Tästä katsotaan toisen maailmansodan alkaneen. Pari viikkoa myöhemmin Neuvostoliitto miehitti Puolan itäosan. Syksyn 1939 mittaan Neuvostoliitto esitti alue- ja tukikohtavaatimuksia Baltian maille ja Suomelle. Suomi ei näihin vaatimuksiin suostunut. Mahdolliseen hyökkäykseen varauduttiin jo lokakuussa kutsumalla 12.10. reservit palvelukseen ns. ylimääräisen kertausharjoituksen (YH) merkeissä eli käytännössä toteutettiin liikekannallepano. Siviiliväestöä siirrettiin kaupungeista turvaan maaseudulle, mm Helsingistäkin siirtyi maalle 100000 henkeä. Koulutyö keskeytettiin monin paikoin. Neuvotteluiden pitkittyessä väestöä alkoi kuitenkin taas palata kaupunkiin ja koulutkin aloittelivat marraskuun lopulla uudelleen toimintaansa. 26.11. Neuvostoliitto järjesti ns. Mainilan laukausten nimellä tunnetun provokaation, kun se syytti suomalaisia tykki- ja kranaatinheitintulesta alueelleen. Suomi ilmoitti, että sillä ei ollut tuolla alueella omia tykistöyksiköitä 50 km lähempänä rajaa ja että Suomen joukot olivat laukausten ampumisen aikaan jumalanpalveluksessa. Neuvostoliitto kuitenkin sanoi irti yksipuolisesti hyökkäämättömyyssopimuksen 28.11. ja katkaisi diplomaattisuhteet Suomeen 29.11. Seuraavana päivänä neuvostojoukot ylittivät ilman sodanjulistusta valtakunnan rajan useasta paikasta sekä pommittivat päivän aikana kaikkiaan 16 paikkakuntaa, mm. Viipuria ja Helsinkiä. Tästä alkoi Talvisota.

Henrik Rinne ja Talvisota

Henrik Rinne oli talvisodan alkaessa 19-vuotias kevään 1938 ylioppilas. Talven 1938-39 aikana hän oli suorittanut tarvittavat eläintieteen leikkelyharjoitukset sekä fysiikan ja kemian työt lääketieteen alkututkintoa varten sekä medikofiilopintojen jatkokurssin. Siihen liittyvän kontrollitutkinnon hän oli saanut tentittävä 11.10.1939. HR ei joutunut YH:n puitteissa kertausharjoituksiin, koska hän ei ollut vielä suorittanut asevelvollisuuttaan. Sen sijaan hän ilmoittautui vapaaehtoiseksi Helsingin linnoitustyömaalle 31.10.-22.11.1939 väliseksi ajaksi.

Lisäksi hän liittyi Lääkintäsuojeluskuntaan 4.11.1939 ja oli siihen kuuluvana komennettuna Diakonissalaitoksen lääkitäryhmään heti sodan sytyttyä 1.12.1939 alkaen 15.1.1940 asti. Suojeluskunnan lääkitäryhmässä oli jo kasarmimajoitus ja sotilasluonteinen komento armeijan päivärahoineen.

HELSINGIN SUOJELUSKUNTAPIIRIN
LÄÄKINTÄSUOJELUSKUNTA

Helsinki, tammikuun 13 p:nä 1940.

N:o
Liittyy:
Koskee: sodan aikaista toimintaa.

Todistus.

Täten todistetaan, että res. ups. oppilas Henrik Rinne
komennettuna Helsingin sk. piirin käyttöön ajalla 1.12.39-15.1.
40. Täten aikana oli kasarmimajoitus ja asianomainen nautti va-
rusmiehelle kuuluvaa päivärahaa. Komennus oli täysin sotilas-
luonteinen.

LÄäk.sk:n paikallispäällikö
Res.lääk.luutn.

Edvin Varp

Vasemmanpuoleisessa kuvassa HR oikeassa reunassa, oikeanpuoleisessa kuvassa toinen oikealta.

20.1.1940 Henrik Rinne aloitti vapaaehtoisena varusmiespalveluksensa Tykistön Koulutuskeskuksessa Toijalassa. Armeijan varustus ei tuntunut nuoresta sotilaasta riittävältä ja hän oli kovin kiitollinen kotiväen lähettämistä saappaista, jotka olivat ”parhaat mitä hän oli

koskaan nähnyt”. Sukkia ja jalkarättejä hän toivoi vielä saavansa kotoa lisää. Nälkä tuntui myös ajoittain vaivaavan, vaikka alkuvaiheessa HR epäili painonsa jopa nousseen säännöllisen yön ansiosta. Osansa varmaan teki myös kotoa saatu voi, juusto, leipä yms. Räätälin työtäkin hän arveli oppineensa, kun kertoi äidilleen kursineensa kiinni irronneita nappeja tavalla joka kotona saisi äidin raivoihinsa. Kirjeissään HR kertoo kotiväelleen näistä ajoista.

10.2.40 HR siirtyi aliupseerioppilaaksi Jalkaväen koulutuskeskus 2:een joka sijaitsi Turengin ympäristössä. Hän sairastui helmikuun puolenvälin seutuvilla yskään, kurkkukipuun ja kuumeeseen, makasi ensin kolme päivää huonokuntoisena tuvan vetoisella lattialla ja huolimatta palvelustoveri Keijo Soivan avusta tauti vain paheni, eikä Soivakaan muun palveluksen ohella kovin paljoo ehtinyt auttelemaan. Lopulta HR oli joutunut vielä viikoksi sairastuvalle. Hän oli vakuuttunut, että jos äiti olisi häntä hoitanut, tauti olisi mennyt päivässä ohi mutta näissä oloissa sairaus kesti kauemmin. Siviilipaketti ilahdutti kuitenkin toipilasta ja hän tunsu voimiensa vähitellen palaavan, eikä vähiten paketin herkkujen ja tyttöystävän lähettämän kalanmaksajyvalmisteen avulla. Soturin postiosoite vaihteli melko usein ja postia, sekä kirjeitä että paketteja hävisi matkalla. Palveluspaikasta ei voinut soittaa, mutta Keijo Soivalla oli paikkakunnalla kaukaisia sukulaisia ja HR sai kerran mahdollisuuden käydä sieltä soittamassa. Valitettavasti sodanaikaiset siviiliyhteydet olivat huonot eikä puhelinyhteyttä saatu.

Talvi oli luminen eikä maaliskuun alussa ollut vielä hankikantoa. Hiihto oli tärkeää maastossa liikkuesssa. HR valitti käsineidensä muuttuneen mustaksi suksia tervattaessa. HR ei sairastumisensa vuoksi ollut voinut aikaisemmassa vaiheessa ilmoittautua vapaaehtoiseksi ennenaikaisesti rintamalle joidenkin oppilastovereidensa tapaan. HR kertoi myöhemmin, että puolet näistä tovereista kaatui ja toinen puolikin haavoittui enemmän tai vähemmän vaikeasti. Sotilasvalan HR vannoi 27.2.1940. Palvelus jatkui 6.3.40 alkaen Erillinen pataljoona 32:n 3. komppanian riveissä. Tämä joukko-osasto tunnettiin myös nimellä osasto Jaakonkari komentajansa mukaan ja se koottiin maaliskuun alkupäivinä Turengin alueella. Esikunta oli sijoitettu Turengin Kuumolan talona tunnettuun suojeluskunnan taloon. Maaliskuun 4. päivänä HR kirjoitti kotiin ja pyysi, ettei paketteja lähetettäisi vähään aikaan koska edessä oli siirto muualle (rintamalle). Seuraavana päivänä hän lähetti liiat tavarat kotiin ja valmistautui tulevaan. Kirjeensä hän päätti toivomukseen, kuinka mielellään hän vielä näkisi kotiväkensä.

Pataljoona siirtyi junakuljetuksella Turengista 8.3.1940 klo 5 alkaen Luumäen Taavettiin jonne tultiin samana iltana klo 22. Todellinen totuuden hetki HR:lle oli silloin kun hän laskeutui junasta pimeälle palaneelle asemalle ja kuuli tykkien jylyn ensimmäisen kerran rintaman suunnasta. Marssi kohti etulinjaa, 8 tuntia täyspakkauksen kera Muurolan kylään seuraavaan aamuun klo 7 mennessä muodostui vahvaksi kokemukseksi. Pakkaus selässä tuntui niin painavalta, että hän mm heitti pois kirjeet ja kirjepaperit keventääkseen kuormaansa. Myöhemmin hänen joukko-osastonsa oli joutunut ilmahyökkäyksen kohteeksi ja hän oli luullut

jo viimeisen hetkensä koittaneen. Majoitus oli pääosin teltoissa, pakkasta oli pahimmillaan -35 astetta. Kovan pakkastalven vuoksi Suomenlahden jäätyminen mahdollisti neuvostojoukkojen hyökkäyksiä jäitse, mm Suursaaresta Kotkan-Virolahden saaria vastaan ja toisaalta, 4-5.3. Neuvostoliiton joukot olivat päässeet jäätyneen Viipurinlahden ylitse pureutumaan sen länsirannalle. Näin Virolahden alue, jossa ErP32 oli, oli aivan rintaman tuntumassa.

Uudessa sijoituspaikassa Mäntylän talon mailla jatkuivat normaalit päivittäiset armeijan harjoitukset mutta sotatilan edellyttämässä valmiudessa. Päivystys oli komennettu mm. desanttivaaran vuoksi, vartiomiehiä kiellettiin pitämästä kivääriään selässä ja tunnussana vaihdettiin päivittäin. Tunnussanaksi valittiin aina sen tyyppinen sana, jota venäjää äidinkielenään puhuva ei pysty suomalaisittain ääntämään, esim. 12.3. tunnussana oli syksy, 15.3. se oli Jyskyjärvi. HR kertoi, että rauhantulopäiväksi 13.3.oli suunnitteilla siirtyminen rintamalle mutta se peruuntui tehdyn rauhan vuoksi. Kysymys oli tunneista. Näin ollen varsinaisiin taistelutehtäviin ei HR joutunut talvisodan aikana. Päiväkäskyssään rauhanteon jälkeen pataljoonan komentaja luutnantti Jaakonkari totesi mm: ”Pataljoonamme ei ehtinyt etulinjassa näyttää mihin se pystyy. Meidän tehtäväksemme jää teoillamme nyt rauhan aikana näyttää mihin pystymme. Meidän on tehtävä pataljoonastamme mallijoukko-osasto, jotta se olisi valmis, kun Isänmaamme mahdollisesti piakkoinkin uudelleen kutsuu rajojaan puolustamaan verivihollistamme vastaan. Muistakaamme, että ryssään ei ole luottamista ja että meidän on aina turvauduttava vain omaan itseemme.”

Varusmiehet eivät välttämättä olleet yhtä pahoillaan siitä, ettei taisteluun jouduttu, varsin kokemattomalle joukolle olisi varmuudella tullut mahdollisesti suuriakin tappioita.

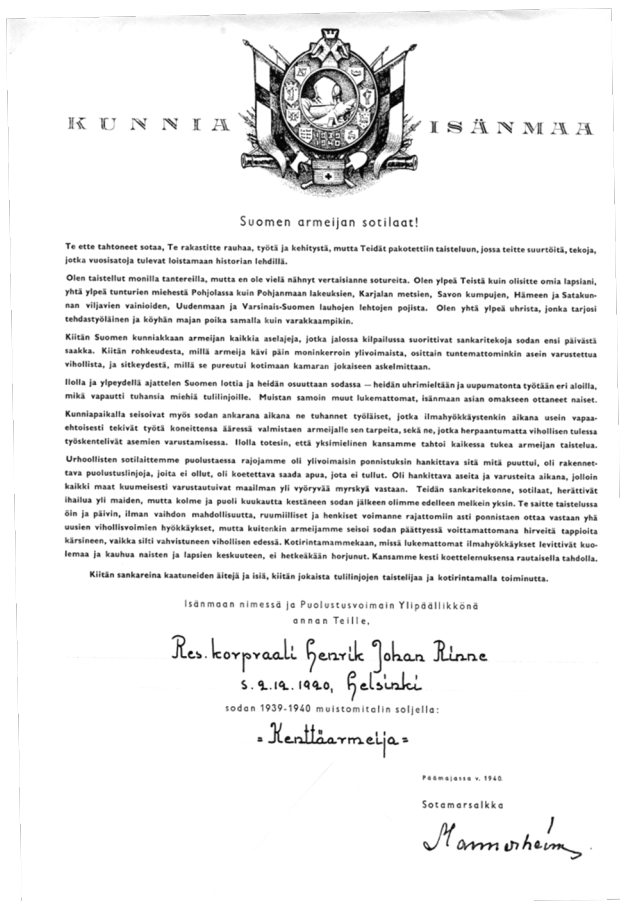
Rauhan tultua lähti jo seuraavana päivänä kotiväelle kortti jossa HR kertoi olevansa kunnossa.

HR koki voimakkaana joutumisen olosuhteisiin, (telttamajoitus metsässä) joissa yhteydet ulkomaailmaan tuntuivat olemattomilta. Rauhan tulon jälkeen ensimmäinen kirjekin kirjoitettiin teltassa kamiinan heikossa valossa ja lähetettiin hevoskyydillä lähikaupalle toimitettavaksi edelleen.

Talvisodan aikana varusmiehelle tuli monesti kotiväeltä tukea, kirjeiden ja pakettien muodossa. Paketeissa kulki vaatteita ja ruokaa, näykkileipää, kinkkua, juustoa ja voita ja makeisiakin tuli mukana kohottaen joulumaista tunnelmaa. Kotiin lähti mm pestäviä vaatteita, jotka HR pyysi pesemään huolellisesti mahdollisten syöpäläisten varalta.

Kaikkien kokemustensa pohjalta HR arvioi sisarelleen lähettämässään kirjeessä vanhentuneensa.

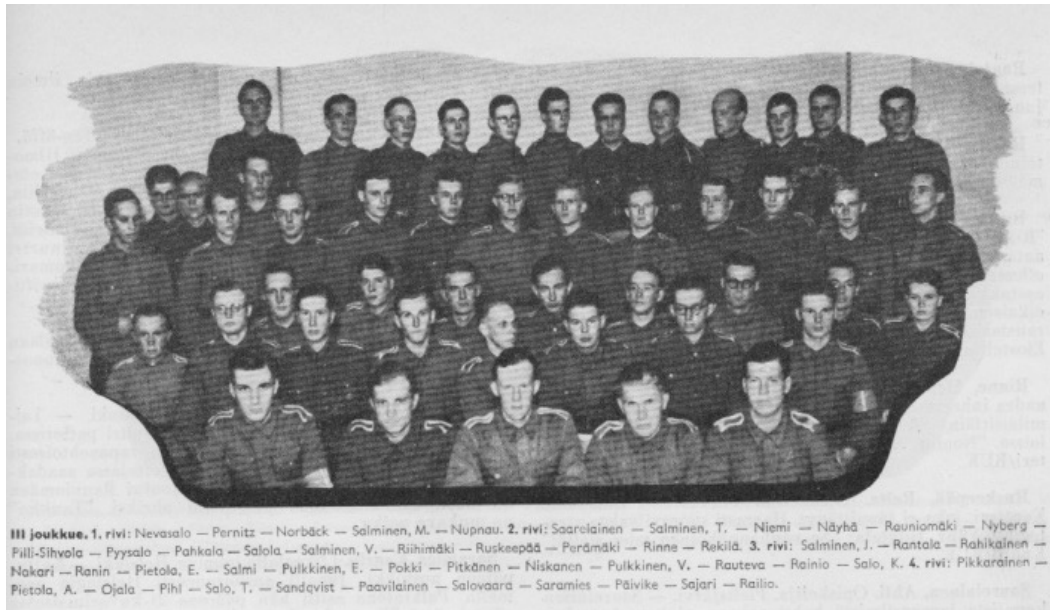
Välirauhan aika

Talvisodan jälkeen HR jatkoi asevelvollisuutensa suorittamista Virolahden alueella. ErP32 määrättiin hajotettavaksi ja palvelus jatkui 24.3.1940 alkaen Erillispataljoona 7:n 1. komppaniassa. Pataljoona oli telttamajoituksessa, alkuun Haavistossa ja myöhemmin Säkjärvellä. Erityisesti jälkimmäinen tuntui nuoresta aliupseerioppilaasta ikävältä paikalta.

Tuohon aikaan varusmiespalveluksen pituudeksi määrättiin 2 vuotta. Lomia ei helposti saanut ja niinpä, kun porukasta yksi mies pääsi komennukselle Helsinkiin, hänelle annettiin tehtäväksi hankkia radio ja gramofoni neuloineen ja runsas määrä äänilevyjä, osa tavaroista HR:n kotoa. Kotiväelle toimitettiin kirje, jossa oli tarkat ohjeet tavaroista ja mm siitä, miten asetoveria oli puhuteltava ja toivomus että hänelle tarjottaisiin kahvia. Lisäksi kaverin mukaan piti antaa HR:lle säilykkeitä, voita, rusinoita ja makeisia. Arvid-veljen toivottiin vielä rakentavan pienen kidekoneen ja liittävän siihen kuulokkeet radioksi. Tavaraa kertyi lopulta niin paljon, että kaveri ei saanut kaikkea kannetuksi vaan joutui jättämään ne matkalle, mistä ne myöhemmin haettiin hevosella. Kuorman kevennyksestä huolimatta kaveri vielä myöhästyi lomalta pari tuntia.

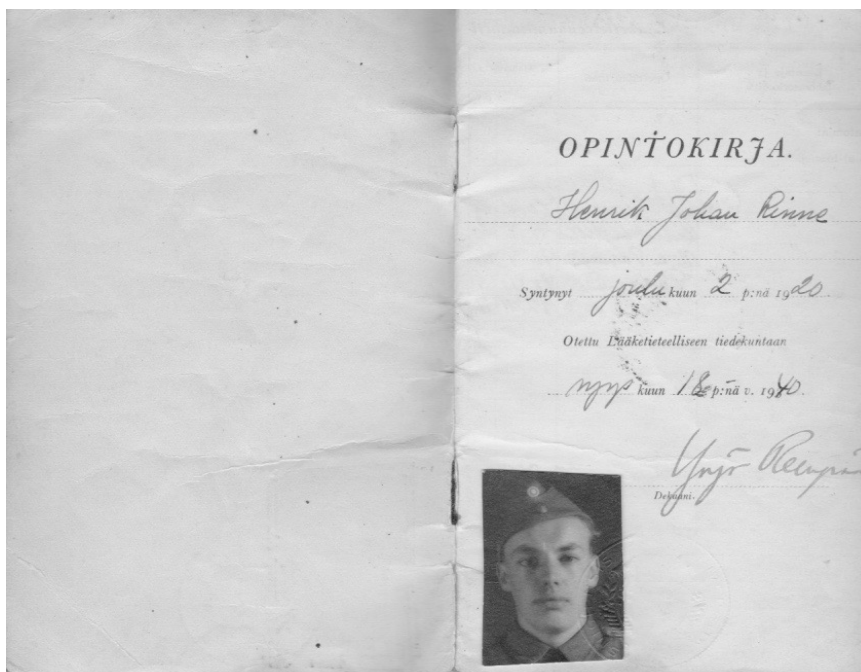
Säkjärven palveluksen aikana HR suoritti kotilomallaan fysiikan ja orgaanisen kemian työt lääketieteen alkututkintoa varten huhti-toukokuussa 1940. Ylennys korpraaliksi tuli 21.7.1940. Kesällä tuli tieto, että HR oli hyväksytty lääketieteelliseen tiedekuntaan mutta hän halusi odottaa mahdollisen opintoloman hakua, kunnes varmistuisi toivottu pääsy Reserviupseerikouluun. Sinne hänet sitten hyväksyttiinkin kurssille 49 Niinisaloon. Kurssiaika oli 19.9.1940 - 31.1.1941.

RUK:n lopulla HRanoi lykkäystä asevelvollisuusajan loppuosan suorittamisesta jatkaakseen lääketieteen opintojaan 25.1.1941 alkaen.

Kevään 1941 opinnot käsittivät pääasiassa lääketieteellistä kemiaa, anatomiaa, farmakologiaa ja fysiologiaa. Musiikkia HR harrasti aktiivisesti, esiintymisiä oli trion jäsenenä. Koulukaveri Olavi Sotavalta oli musiikkiharrastuksessa mukana ja kaverukset kirjoittelivatkin toisilleen koko sotavuosien ajan. Opiskelukaveri Keijo Soiva oli myös monessa mukana tärkeänä ystävänä. Akateemisia juhlia oli, mm lääketieteen opiskelijoiden Fetustajaiset 8.3.1941 sekä Eteläsuomalaisen Osakunnan talkoojuhlat 7.4.1941 ym. Opintotili tuli n kuukausittain.

CURSUS I.

Systema ossium.
Repetitiones:

Osteologia generalis .....
 Columna vertebralis, Thorax ..... 10.2.41.0.0.
 Ossa extremitatis thoracicae ..... 17.2.41.0.0.
 Ossa extremitatis pelvinae ..... 14.3.41.0.0.
 Neurocranium .....
 Splanchnocranium ..... 11.4.41.0.0.

Systema musculorum, articularum.
Praeparationes:

1 Musculi abdominis ..... 21.2.41.0.0.
 2 Musculi dorsi ..... 27.2.41.0.0.

3 Musculi extremitatis thoracicae ..... 3.4.41.0.0.
 4 Musculi extremitatis pelvinae ..... 19.4.41.0.0.
 5 Musculi colli ..... 11.4.41.0.0.
 6 Articuli columnae vertebralis et thoracis ..... 17.3.41.0.0.
 7 Articuli extremitatis thoracicae ..... 27.4.41.0.0.
 8 Articuli extremitatis pelvinae et pedis ..... 13/5.41.0.0.

Repetitiones:

Musculi trunci, extremitatum ..... 24.4.41.0.0.
 Articuli trunci, extremitatum ..... 16.5.41.0.0.

10.-12. 5. ja 2.6.-14.6.1941 HR osallistui Suojeluskunnan raivausleirille, jälkimmäinen Halikossa. Raivausleirillä hän joutui aluksi perkaamaan ja kaivamaan viemäriojaa, jonka työn hän koki kovin raskaaksi. Loppuaikana kaivettiin salaojia, joka tuntui lastenleikiltä verrattuna kuran heittämiseen montun pohjalta. HR kertoo oppineensa arvostamaan maanviljelijän työtä tuon leirin aikana.

TYÖKORTTI N:o .....

vapaaehtoiseen raivausleirityöhön ilmoittautuneelle.

Täydellinen nimi: *Rinne Henrik Johan*
 Ammatti: *Opistelijä* Syntymävuosi: *1920*
 Osoite: *Blundbergink. 29. A. 29.*
 Ilmoittautunut työhön *3.6. - 18.6.* 1941 väliseksi ajaksi.
 Määrätty *Salon* leirille.

Pellew Leino
 Sk:n allekirjoitus.

Kortti oikeuttaa *3.6. - 18.6.* 1941 välisenä aikana yhteen edesmainitseen kautaliemäkaan *Halikon* asemalta *Salon* asemalle, III luokassa tai miehistövaunussa. Kortti on ennen matkalle lähtöä leimattava lähtöasemalla. Pikajunassa matkureitaessa on lunastettava pikajunan lisälippu ja siirtyäessä II luokkaan lunastettava puoli III luokan lippua.
 Kortti on matkan jälkeen palautettava sk:n paikallispäällikölle.

Meno		Paluu	
lähtö	tulo	lähtö	tulo

HELSINKI
 V.R. 30. Eronin hintä ja päiväleima
 HELSINKI

Raskas työ synnytti valtavan ruokahalun, aamiainen saattoi käsittää 3-4 aivan täyttä puurolautasellista, 1 1/2 mukia maitoa, kastiketta ja vähintään 12 kookasta perunaa sekä lisäksi mahdollisimman paljon leipää.

Jatkosota

25.6.1941-4.9.1944

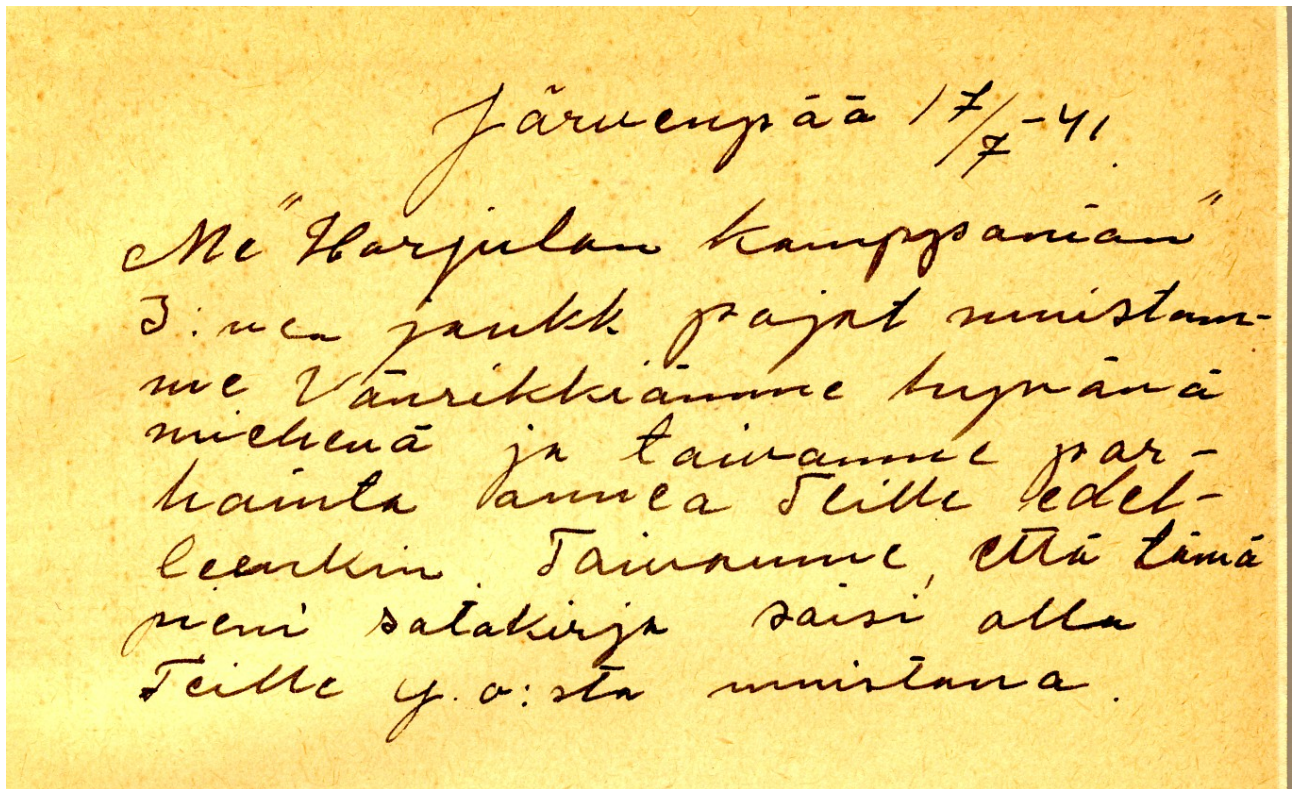
Loppukeväästä 1941 Saksan valmistelut Neuvostoliittoon hyökkäämistä varten olivat pitkällä. Operaatio Barbarossa käynnistyi 22.6.1941 jolloin Saksa hyökkäsi laajalla rintamalla itään yli kolmen miljoonan sotilaan voimin. Saksa oli lähestynyt jo aiemmin Suomea yhteistyön merkeissä ja saksalaiset käyttivät Suomen maaperää kauttakulkuun sekä lentotukialueena valmistellessaan pohjoisessa Jäämeren tuntumassa hyökkäystä Muurmanskiin sekä Sallan korkeudella Muurmanskin radalle Kantalahteen. Neuvostoliitto aloitti 3 päivää myöhemmin useiden Suomen kaupunkien pommitukset, jolloin Suomi katsoi olevansa sotatilassa ja siitä käynnistyi Jatkosota Suomen osalta. Suomalaiset luottivat Saksan sodankäynnin tehokkuuteen ja odottivat nopeaa ja tuloksellista ratkaisua. Yleisesti uskottiin, että sota loppuu syksyyn mennessä ja Talvisodassa menetetyt alueet saadaan takaisin.

Suomessa toimeenpantiin liikekannallepano samaan aikaan. HR, joka oli ylennetty vänrikiksi 17.5.1941 ilmoittautui 22.6. palvelukseen Jalkaväen Koulutuskeskukseen Tuusulan Hyrylään. Hänen joukko-osastokseen tuli Jalkaväkirykmentti 14, joka koostui pääasiassa Turun suunnan miehistä. HR:n Tuusulan-aikana rykmentti oli sijoitettu aluksi Ahvenanmaalle torjumaan siellä mahdollista vihollisen maihinnousua. Maihinnousua ei kuitenkaan tullut ja 5.7. tulleella marssikäskyllä rykmentin I ja II pataljoona lähetettiin junakuljetuksella halki Suomen Rovaniemelle ja sieltä edelleen saksalaisten kolonnassa Petsamoon jossa ne alistettiin saksalaiselle AOK Norwegenille. III pataljoona jäi Ahvenanmaalle.

HR sai Tuusulan koulutuskeskukseen tiedon äitinsä kuolemasta 8.7. ja anoi kaksi päivää lomaa hautajaisia varten.

A handwritten note in Finnish, written in cursive. The text reads: "Anon loman ajalla 10.7-41 klo 8 - 11.7-41 klo 24. Syy: Äitini haudaus (Puumäen hautauskirkko 10.7.41.)". The note is written on a piece of paper with a faint border.

Koulutuskeskuksen aika tuntui puuduttavan ikävältä, koulutettavat miehet vaihtuivat usein ja aina parhaat vietiin rintamalle ja tilalle lähetettiin vähemmän motivoitunutta väkeä. Miehet kuitenkin arvostivat vänrikkiään, josta osoituksena on miehiltä lahjaksi saatu Onttoni Miihkalin kirja "Raateen tiellä". Sen kansilehdeltä löytyy seuraava omistuskirjoitus:

HR:n mieli paloi koulutuksesta taistelutoimintaan ja kirjeessään hän pyysi isäänsä suhteitaan käyttämällä hankkimaan komennuksen kenttäarmeijaan "ennen kuin on liian myöhäistä". Siinä vaiheessa vielä uskottiin nopeaan voittoon ja sodan pikaiseen päättymiseen. Lopulta odotettu komennus tuli ja HR siirtyi 27.7.1941 alkaen tosiasiallisestikin JR 14 riveihin ja pääsi matkustamaan Rovaniemelle. Hän joutui siellä vielä odottelemaan runsaan viikon päivät kuljetusta pohjoiseen. Viive johtui siitä, että hänen oli määrä johtaa pohjoiseen vietävää täydennysosastoa, jonka muodostaminen vei aikaa. Rahattomana ja pitkästyneenä viikkokin tuntui ikuisuudelta.

Ote HR:n kalenterista:

4.8. Viikko Rovaniemellä täysi. Käyrä korkeimmillaan. Kaikki on synkkää. Rahat lopussa. Lähdestä ei tietoa ja muutenkin ikävät olot ja olosuhteet. Tulevaisuus on ?

Matkalla harmitti vielä se, ettei hän saanut henkilökohtaiseksi aseeseen upseerin varustukseen kuuluvaa pistoolia, vaan joutui ottamaan miehistön tapaan kiväärin. Petsamon Parkkinaan hän saapui 7.8.41 JR 14:n I pataljoonaan ja siellä löytyi sitten hyvät varusteet ja se pistoolikin.

Pataljoona oli saanut tulikasteensa parisen viikkoa aikaisemmin hyökkäyksessä Litsajoelle. Pataljoonan komentaja kapteeni Sven Gahnström oli pitänyt lähtöpuhuttelun kohtalaisessa humalassa ja evästänyt ensimmäiseen taisteluunsa meneviä miehiä mm seuraavasti: ”Meille on annettu hirvittävä tehtävä ja vain harvat meistä palaavat”. Tappiot olivatkin olleet varsin suuret. Komentaja vaihtui tämän jälkeen ja pataljoonan komentajaksi tuli Albert Ravila.

Olosuhteet pohjoisessa olivat vaativat. Pienillä alueilla laaksoissa esiintyvää tunturikoivikkoa lukuun ottamatta ei alueella ollut puustoa ollenkaan, vain loputonta tunturikivikkoa, johon suojautuminen oli hankalaa. Korsuja ei ollut, poteroita ei voinut kaivaa, kivistä yritettiin kyhätä suojarakennelmia. Suuri osa haavoittumisista johtui kranaattien irrottamista kivensiruista.

Kuvassa oikealla komppanianpäällikkö Aaro Kari, HR toinen oikealta.

Mustatunturin laelle oli kivistä tehty pääpesäke, "Harakanpesä", jonne ei vihollisen tarkka-ampujien tulen vuoksi voinut mennä tai sieltä poistua muuhun aikaan kuin aamuyöllä, jolloin alueella oli usein sakea sumu. Toisaalta, vihollinen saattoi käyttää sumua hyväkseen ja hiipiä aseisiin sen turvin. Sodan jälkeen HR muisteli maanneensa kerran kokonaisen päivän matalassa montussa suojanaan vain pieni panssarilevy, jonka taakse hän juuri ja juuri mahtui. Koko päivän rapisi luoteja levyyn, mutta pois ei voinut mennä ennen kuin pimeys tai sumu

mahdollisesti turvallisen liikkumisen. Tunturimaastossa näkyi kauas ja sitä vihollisen tarkka-ampujat pystyivät tehokkaasti käyttämään hyväkseen.

Kuvassa näkyy ns. Kusikallion vartiopotero ja taustalla "Harakanpesä" Mustatunturin laella.

Huoltokuljetukset tapahtuivat kantamalla, esim. polttopuutkin jouduttiin tuomaan sillä tavalla. Pataljoonien huoltoporras oli Titovkassa, n 20 km päässä etulinjasta, Litsajoelta tai Kalastajasaarennolta joista esimerkiksi yhtä haavoittunutta kantamaan tarvittiin 6-8 miestä päivän ajaksi.

Saksalaiset käyttivät muuleja.

Asunto-oloistaan HR kertoo kirjeessään 4.9.41:

Totean takaa sivuitseni ampuvan pikakiväärin häiritsevän ajatustoimintaa - nykyinen bungalowini on siksi erikoisella paikalla. Vaikka se on tilapäisluontoinen, sillä on omat puolensa ja se on paras asuntoni kuukauteen. Kahden kiven välissä, kolmas seinä on pienemmistä kivistä. Katon muodostaa kaksi vaivalla löydettyä turvetta ja telttakangaspalanen, alustan vanjalta ottamani puoliturkki - yleinen muoti vartiossa - joka yllä on mahdoton mutta alla verraton.

Syyskuun 10. päivänä vihollinen teki voimakkaan hyökkäyksen I pataljoonan asemia vastaan.

Ote HR:n kalenterista:

10.9. Ryssän suurhyökkäys. Klo 3-7 kranaattihelvetti (235), jäin yksin pesäkkeeseen, muut pakoon, 4 haavoittui.

11.9. Hermostota huipussaan. 1. ja 2. ryhmä heikkoja, miehet pelkäävät, 3. ryhmä hyvä. Näenkö kotia enää koskaan?

Ote 3./JR 14:n sotapäiväkirjasta 10.9.1941:

Ryssä painosti voimakkaasti, mutta vänrikki Rinne pelasti henkilökohtaisella rohkeudellaan tilanteen. Hän sai tuekseen stm:t Karlssonin ja Kiviluodon. Tukikohta kesti, vaikka tappelu kesti kiivaana yli 4 tuntia.

Kiivaiden taistelujen ohella myös majoitusolosuhteet ja pitkät vartiovuorot kiristivät tunnelmaa. Tyytymättömyys henkilöityi komppanianpäällikkö Aaro Karin toimiin. Ote HR:n kalenterista:

15.9. Miehet tekevät yli 15 vartiotuntia/24h. Nukkumisesta ei tule mitään.

16.9. Vaihtoa ja lepoa ei tulekaan? Elämä aivan harmaata. Kari saamaton.

17.9. Sataa lunta, rakeita ja vettä. Lepoa ei kuulu. Hermot heikossa kunnossa. Pessimisti taas.

18.9. Mitähän tästä oikein lopulta tulee? Pataljoonamme jätettiin kuin nalli kalliolle. Voi!

19.9. 1/2 I ryssän partio yritti läpi "Kuolemansolassa". Reservi hälytettiin turhaan. Sataa ja tuulee enemmän kuin koskaan. Kämpän katto lensi, pohja kuin kylpyamme.

Otteita 3./JR14:n sotapäiväkirjasta:

16.9.41 ...Sää oli hyvin sateinen ja kylmä. Vartio-palvelus miehillä tavattoman ankaraa. Luvatusa vaihdosta ei tietoaakaan...

18.9.41 Sadetta jatkuu yhtä mittaa...Majoitusolot vallan kurjat.... Kaikki miehet oli poikkeuksetta pidettävä vartiassa.

19.9.41 Yöllä klo 1.00-1.20 tappelua vänr. Rinteen tukikohdassa. Ryssä ampui pikkukrh:lla ja heitteli käsikranaatteja.

Toisaalta oli hyviäkin hetkeä, Otteita HR:n kalenterista:

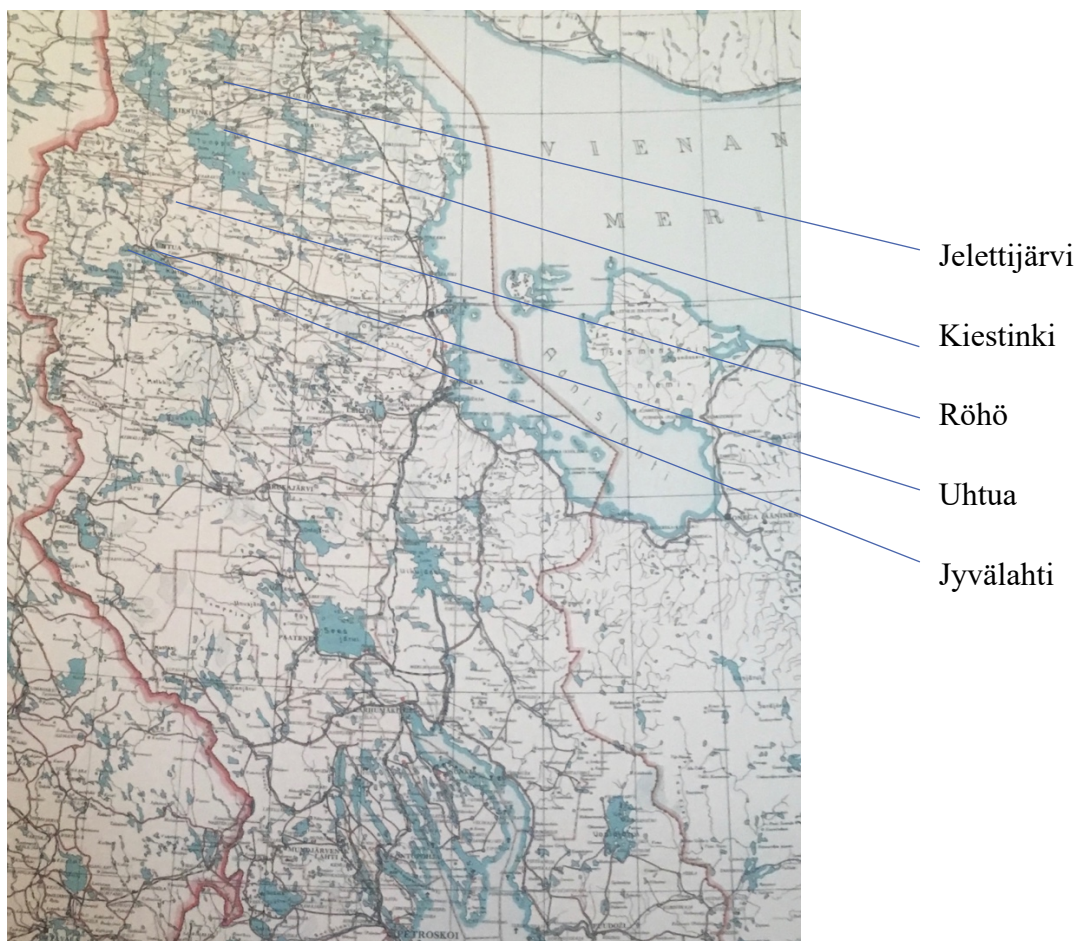
17.8. Oli miellyttävää. Forellit erinomaisia paistettuina.

25.8. Muistorikas ilta "Saarennon" edessä. Suuharppu soi ja suklaat jaettu. Tunnelma hyvä, vaikka kranaatit vinkuu.

20.9. Eläköön! Maanantaina (22.9.) luvattu huoltoportas, 6.:n päivän lepo, mieliala jälleen iloinen. Sain paketin kotoa, murkinat loistavat.

22.9. Klo 9 "murheellinen" tulo huoltoportaaseen. Unta ja jälleen lepoa. Lämmin telttä. Loisto-oltavat, Lotan hymy.

AOK Norwegenin vastuualue ulottui Uhtuan ja Rukajärven väliin etelässä. Siellä, eteläisimpänä oli saksalaisista ja suomalaisista koostuva Talvisodassa Suomussalmella kunnostautuneen kenraaliluutnantti Hjalmar Siilasvuon johtama III armeijakunta juuttunut Kiestingin seutuun pääsemättä eteenpäin ja sen avunpyyntöön vastattiin lähettämällä JR 14 Kiestinkiin.

Esikunta, Tykkikomppania ja II pataljoona lähtivät 13.9., I pataljoona kuukautta myöhemmin 8.10. ja HR sen mukana. Matka oli rasittava, tiet huonokuntoiset ja auto ajoi matkan aikana kolmesti ojaankin. Kiestingin loputtomat suot, liejuiset upottavat tiet ja kapulasillat eivät olleet kovin miellyttävä ympäristö, mutta toki aivan toisenlainen kuin puuton tunturiylänkö Petsamossa. Tietyöt olivatkin jatkuvaa arkipäivää Kiestingin korvessa.

Kuvassa HR ”antamassa tienteko-ohjeita”.

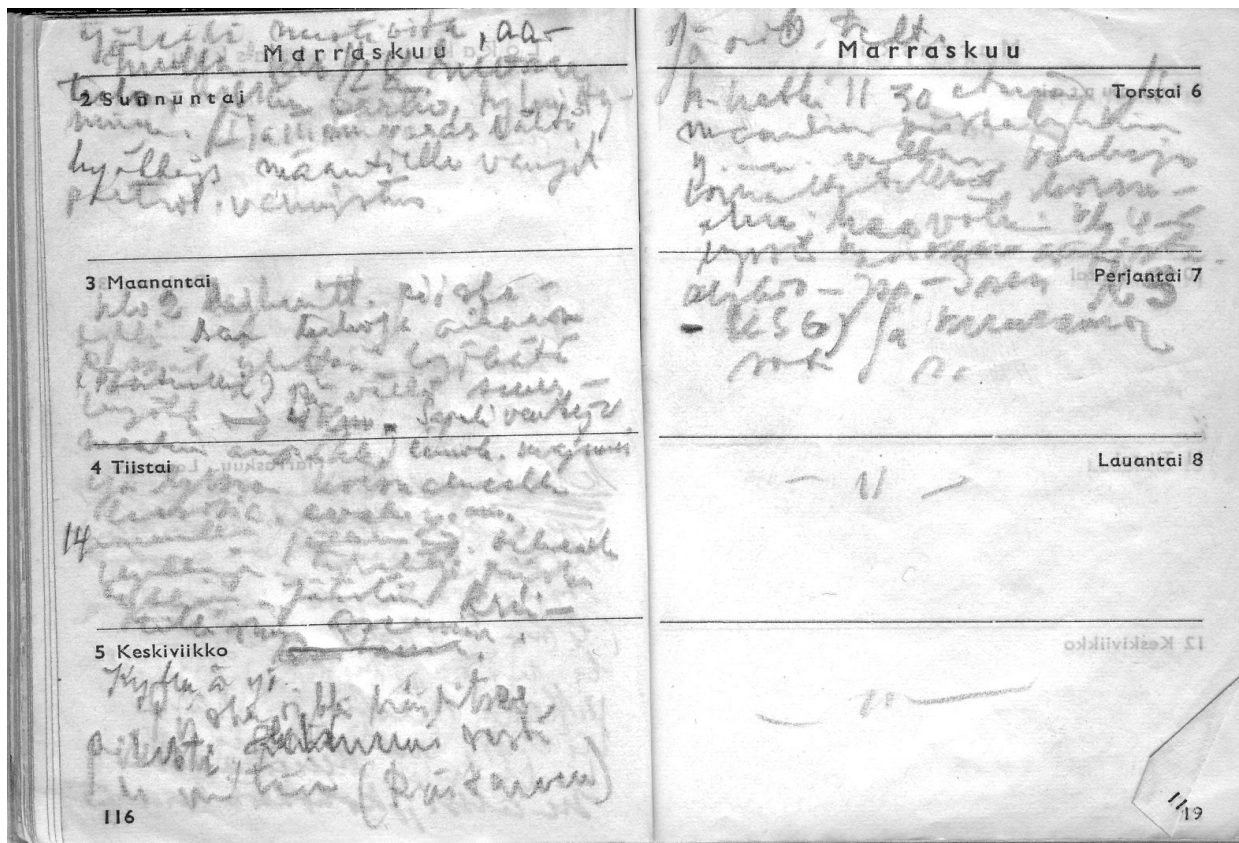

”Röhössä on Tiltun tie,
ja se kuraisena muraisena
Uhtualle vie ...”

29.10. JR 12 (Sarva) saapuu

31.10. Siirrymme -----12 km korkeudelle.

1.11. Klo 5 alkoi hyökkäys. JR 12 suoritti sisäänmurron, muut osastot syntyneestä aukosta. Ensin suo, johtolinja, ryssien korsut, --- meno ja Karin kierros. Uusi suunta koilliseen, kuutamomarrssi ja kohtalon haamut.

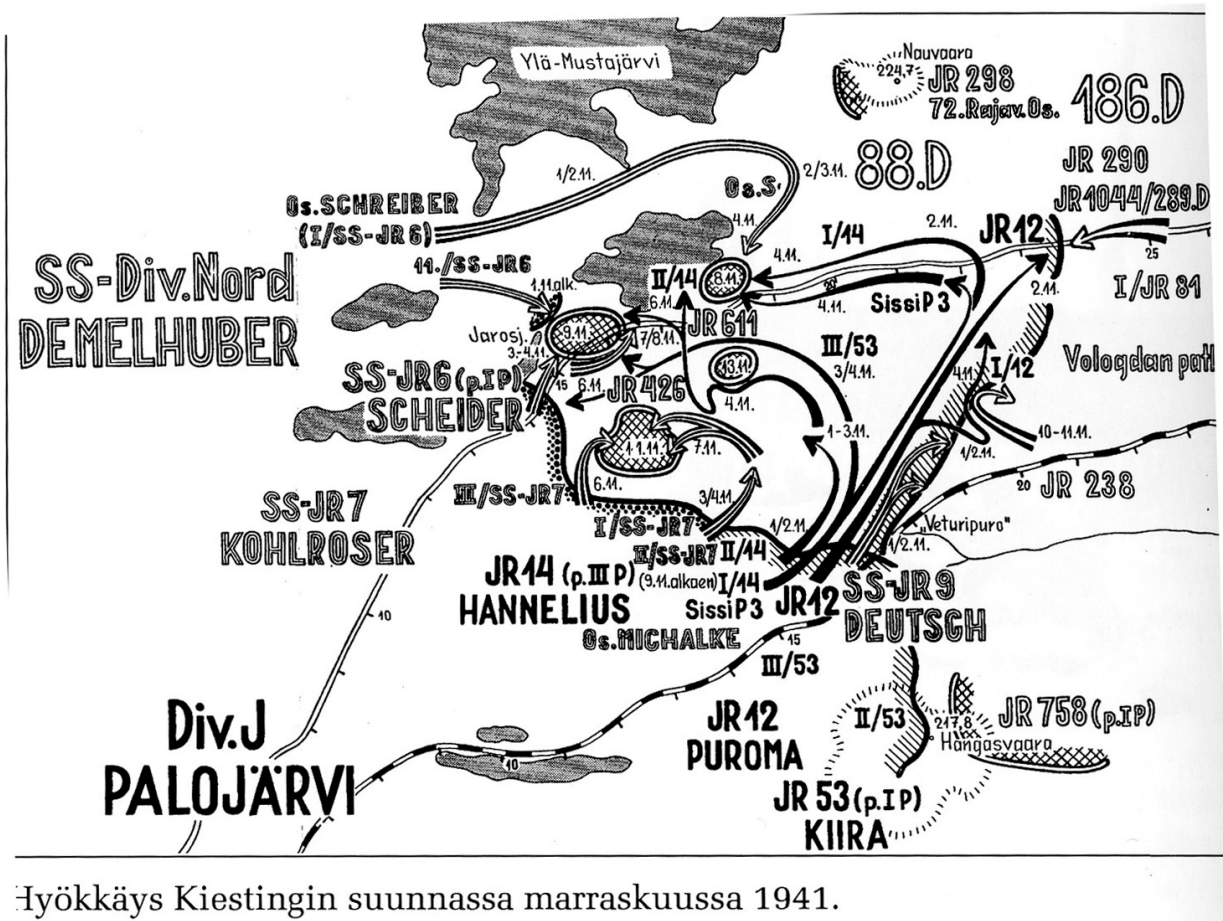
2.11. Yöleiri, nuotioita, aamulla 1/2 8 huomattiin ryssän partio, ryhmittyminen. Hiljainen varaslähtö, hyökkäys maantielle, vangit, partiot, varmistus.

3.11. Klo 2 harmittava piiskatykki saa tuhoja aikaan. Ryssät yrittää hyökätä partioilla, päivällä suurhyökkäys -> 4 km. Sapelivankeja saatiin ---

4.11. Yö ryssien korsualueella, hevosia, evakuoitiin ym. Oikealle joukkojen eteneminen tyrehtyi piiskatykkiin. Jäätin kriitillisiin aseisiin.

5.11. Kylmä yö. --- rikki, häiritsee pirusti, nukkumisesta ei mitään (Raitanen).

6.11. Yö ositt. teltassa. H-hetki 11.30 eteenpäin, maantien, piiskatykin ym valtaus, vankeja ?, korsualue. Haavoituin 1/2 4 ryssän käsikranaatista. Ahkio-JSP-Saari KS (KS 6)

Hyökkäys Kiestingin suunnassa marraskuussa 1941.

Marraskuun 6. päivänä HR oli "puhdistamassa" vihollisen korsukylää, kun hän haavoittui bunkkerista heitetyn käsikranaatin sirpaleista ja kuljetettiin paikalta ahkiolla joukkosidontapaikalle.

Kuvassa haavoittuneiden (ei HR:n) kuljetusta ahkiolla.

JSP:lta HR vietiin kenttäsairaalan kautta Ouluun sotasairaalaan, jossa hän oli 24.11. asti ja siirtyi sitten jatkohoitoon ja toipumislomalle Helsinkiin.

HR:n kirje kotiväelle 17.11.1941 sotasairaalaista (suomennus JR):

Hei

Puuhin eilisiltana isän kanssa puhelimesta mutta kuuluvuus oli niin huono, että muutamat selittävät tiedot ovat varmasti paikallaan.

Kuuden päivän ajan olimme hyökänneet ilmeisen hyvällä tuloksella ja sen kaiken seurauksena oli hyvä lopullinen ratkaisu jo näkyvässä, kun eräs ryssä käsikranaatteineen asetti pisteen henkilökohtaiselle etenemiselleni läpi korsu- ja bunkkerikylän onnistuneella heitolla takaapäin. Molemmat reiteni ja oikea käsivarteni sattuivat olemaan yhteensä yhdentoista sirpaleen tiellä. Ne eivät kuitenkaan aiheuttaneet toiminnallisia häiriöitä eikä luuvaurioita vaan pysähtyivät lihaksiin. Olen kuitenkin sidottu vuoteeseen joksikin ajaksi eteenpäin ja sain vain tilapäisesti sauvojen avulla hakeutua puhelimeen eilen illalla. Nyt toivon saavani kuljetuksen johonkin helsinkiläiseen sairaalaan. Se voi tapahtua yhtä hyvin huomenna kuin kahden viikon kuluttua. Kirjoitan heti kun tiedän jotakin varmaa.

Lopuksi haluan tuoda esiin sen, miten hyvä onni minulla oli haavoittuessani näin lievästi. Kaikki mahdollisuudet pahempaan olivat olemassa.

Terveiset kaikille tutuille, hei

Henrik

Joulukuun 19. päivänä HR:lle myönnettiin IV luokan vapaudenristi miekkoineen. Se luovutettiin hänelle sotasairaalaissa Helsingissä.

ISÄNMAAN

NIMESSÄ

JA

SUOMEN PUOLUSTUSVOIMAIN

YLIPÄÄLLIKÖNÄ

ANNAN ANSIOISTANNE SODASSA

TEILLE

Vänrikki

Henrik Rinne

II LUOKAN

VAPAUDENRISTIN MIEKKOINEEN

PÄÄMAJASSA *joulukuun 19. p:nä 1941*

SOTAMARSALKKA

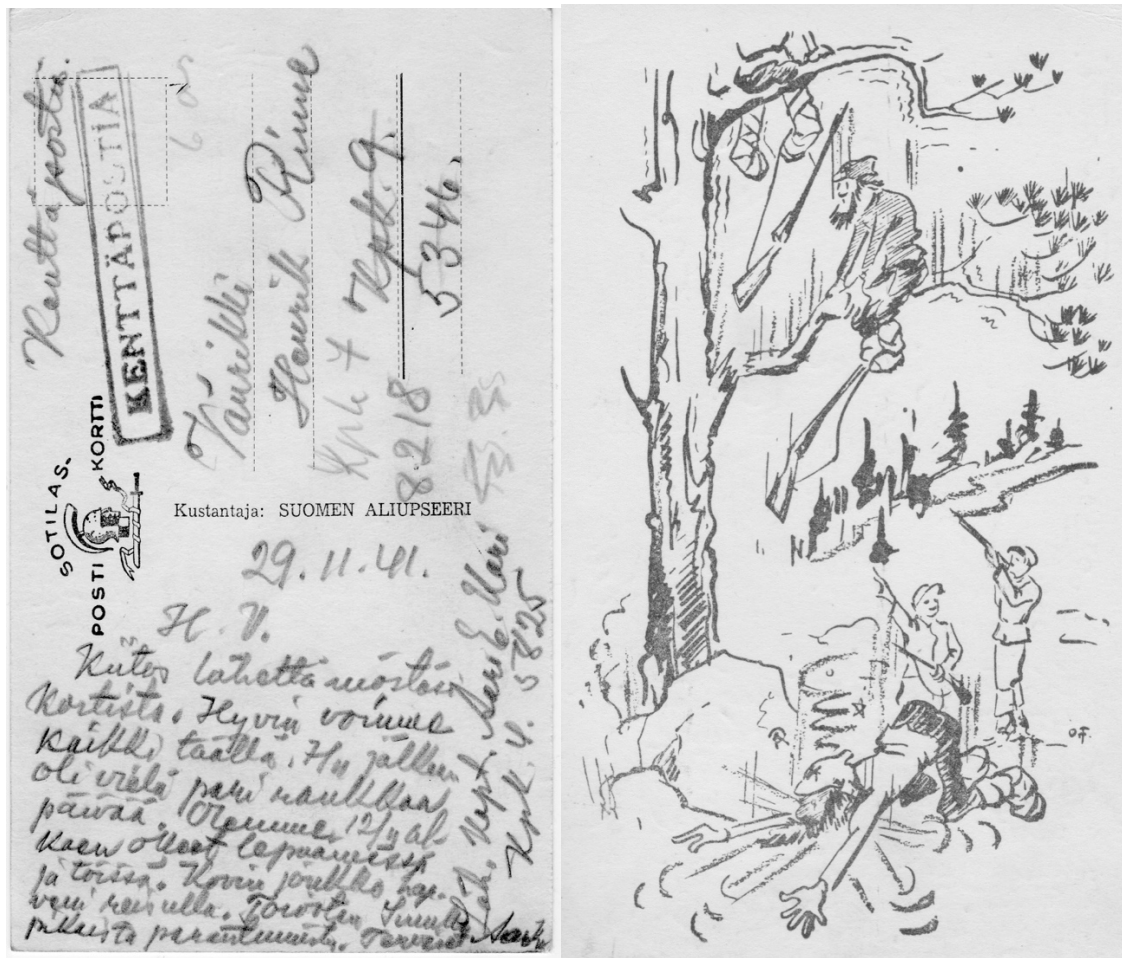
Mannerheim

Sairaalasta päästyään HR oli toipumislomalla Helsingissä tammikuun lopulle 1942.

Edellä kuvattu suomalais-saksalainen hyökkäys pysäytettiin osittain siksi, että saksalaisista ei ollut erämaasotaan, osittain poliittisista syistä. Mannerheim ja Ryti eivät halunneet katkaista Neuvostoliitolle tärkeitä Muurmanskin rataa, jota pitkin USA toimitti runsaasti materiaalia NL:lle, koska he pelkäsivät USA:n reaktiota Suomea kohtaan.

Toipumislomalla piristi komppanianpäällikön kortti.

Petsamon ja Kiestingin suunnan taistelujen aiheuttamien tappioiden jälkeen JR 14:n määrävahvuudesta puuttui 67%, joten tauko taistelutoiminnasta tuli varmasti tervetulleena.

HR palasi toipumisloman jälkeen Kiestingin suunnalle. Matka kotoa Hyrynsalmen kautta kesti 3 päivää ja perillä 27.1.1942 odotti -34,5 asteen pakkanen, mutta korsu oli viihtyisä ja lämmin ja sotakaverit toivottivat lämpimästi tervetulleeksi takaisin. Joukko oli paljolti sama kuin hyökkäyksen aikaan, mutta toki jonkin verran harventunut. Tervetuloitovotus tapahtui laulamalla "Eldankajärven jää" huuliharpun säestyksellä. HR totesi kotiin lähettämässään kirjeessä, että tilanne oli rauhallinen, jonkin verran tykistön häirintäammuntaa ja joitakin yksittäisiä laukauksia vain. Kuitenkin, puissa räjähtävien luotien ääni tuntui yhtä epämiellyttävältä kuin ennenkin.

Jo paluumatkalta oli HR lähettänyt veljelleen kortin, jossa pyysi hankkimaan itselleen kitaran ja lähettämään sen perille Oulun Lääninsairaalan eristysosaston kautta. HR pyysi myös Voitto-siteitä suksiaan varten.

Jo pian rintamalle palattua odottivat partiomatkat hiihtäen. Oheisena sivu komppanian sotapäiväkirjasta:

3/JRH:n sotapäiväkirja

Päiväys	Kello	SISÄLTÖ
5.2.42		Nro 8,15 lähti pati. latupartio Jelttijärven suuntaan. Kompp. itä mukana väen Rinne ja alik. Penttilä. Rakennustöitä jatkettiin hyväällä vauhdilla. II joukkue muutti il- lalla klo 18,00 sikaan omaan pah- vitaloonsa.
6.2.42.		Rakennustöitä. Klo 8,00 ilmoitti luutn. Valkonen Simi P. S:n komento- paikalta, että latupartio on läh- tenyt paluumatkalle. I ja III jouk- kueen pahvitalot valmistuivat. Vain ikkunat vielä puuttuivat, korkei mitä oltu vielä saatu ra- kennuspaikalle. Klo 8,00 samulla aloitettiin pati.n saunan raken- nustyöt. Komppaniasta oli toissa 4 miestä ja ajomies koroninen.
7.2.42		Rakennustöitä. Klo 15,15 saapui pati. latupartio Jelttijärven suun- nalta tekemältään matkalta. Väen Rinne ja alik. Penttilä jotka komp- paniasta olivat mukana, olivat joukun verran väyryneitä matkan

P. M. Kaava. Kott. 200.

Pahvisia taloja rakennettiin telttamajoituksen tilalle ja myös korsuja. Tietyt niin ikään jatkuivat.

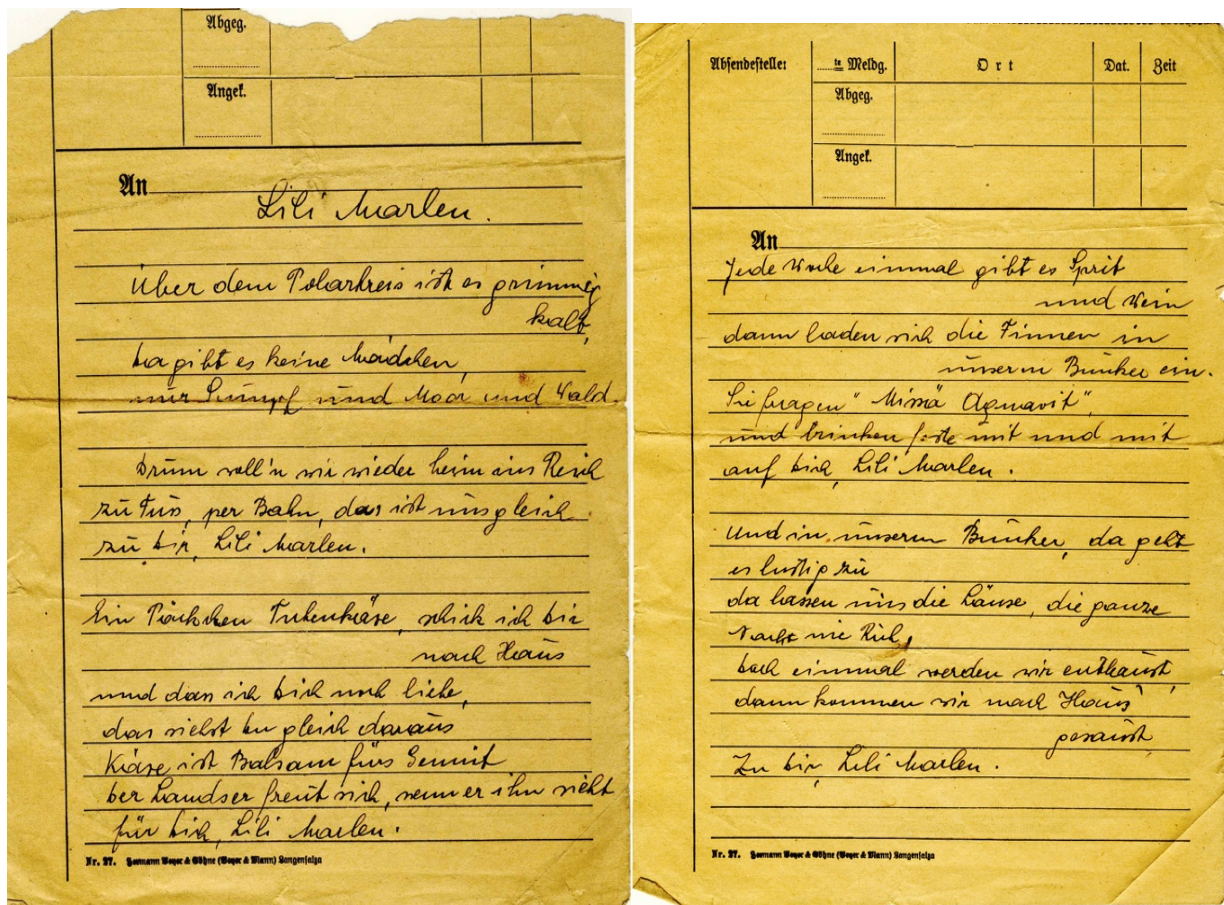
Kitaransoiton HR opetteli siellä Vienan korvessa. Myös lukeminen ja radion kuuntelu olivat suosittua ajanvietettä korsussa

Talvella 1942 JR 14 vastasi pitkstä kenttävartiolinjasta Kiestingin pohjoispuolella Ahvenlahden ja Jelettijärven kylien alueella ja vaativat partiomatkat erämaassa olivat lähes päivittäisiä tehtäviä. Susien ulvonta ja Vienan kuu tulivat HR:lle tutuiksi. Partiot liikkuiivat hiihtäen ja hyödynsivät retkillään runsasta metsänriistaa. Usein kohdattiin vihollisen partioita ja pieniä kahakoita oli tämän tästä. Toiminta saksalaisten kanssa toi kuvaan omat piirteensä. JR 14 oli osittain saksalaisten muonituksessa ja siihen kuului mm suklaata, jota HR pystyi lähettämään kotijoukoillekin, joille säännöstelyn aikana se oli harvinaista herkkua. Saksalaisilla oli myös jotakin, jolle suomalainen sotilas oli kovin perso, nimittäin viinaa ja viinejä. Saksalaisten talvivarustus oli huono, mutta vaihtokauppa kukoisti, suomalaisia ja venäläisiltä kaatuneilta otettuja varusteita vaihdettiin juomiin. Talousaliupseerit olivat tiukalla vahtiessaan, etteivät kaikki talvivarusteet menisi aseveljille. Saksan kieli oli tarpeellinen myös sotilaalliseen toimintaan liittyvissä asioissa:

Am 18.8.41 übernimmt eine neue
Feldwache die Aufgaben der alten.
Alte Feldwache muss am 18.8.41
morgens auf dem Platz nahe des
Saphresees sein, deswegen nicht so
weite Aufklärung sondern nur
Nahsicherung.
Auf Befehl
Varlo, Obltn.

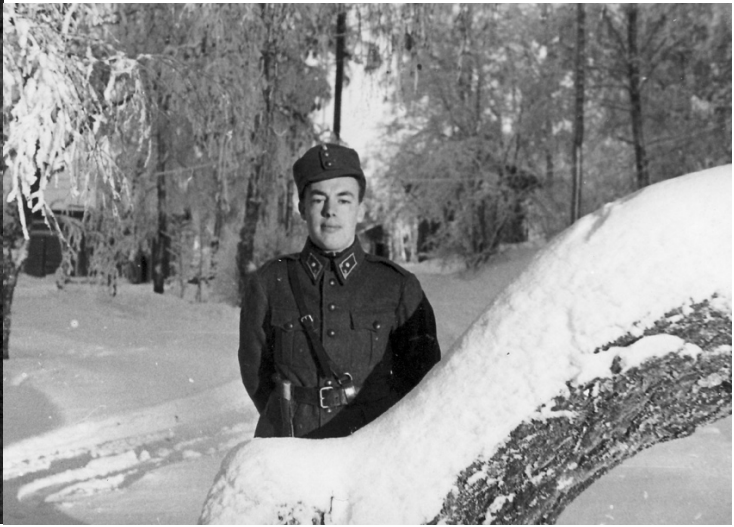
Saksalaiset sotilaat tekivät koti-ikäväissään suosittuun sotilaslauluun ”Lili Marlen” yhä uusia säkeistöjä, joissa kuvataan tilannetta ja tunnelmia, alla näyte:

Aseveljien ammuskulutus oli suomalaisiin verrattuna HR:n arvion mukaan moninkertainen. He ampuivat päivässä sen mitä suomalaiset viikossa. Naapurilohkon saksalaisilla oli tapana provosoida vastustajaa ampumalla ja kranaateilla, jonka jälkeen tulitusta riitti jokin aikaa puolin ja toisin.

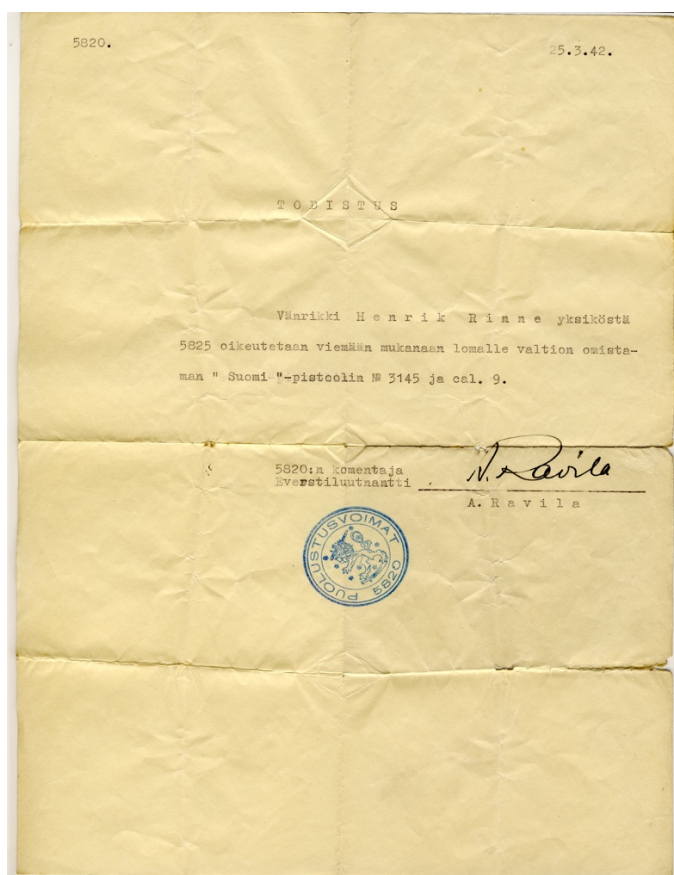
Kompanian päällikkö Aaro Kari oli välillä pataljoonan komentajan sijaisena ja HR joutui toimimaan kompanian päällikkönä. Tehtävä tuntui nuoresta vänrikistä kovin vastuulliselta ja vaativalta.

Komppanianpäällikkö "esikuntineen". Aaro Kari oikealla, HR kolmas oikealta.

Maalis-huhtikuun vaihteessa -42 HR sai kotiloman. Sen aikana Neuvostoliitto oli tehnyt tunnusteluhyökkäyksen Jelettijärven-Ahvenlahden alueelle, mutta hyökkäys oli torjuttu menestyksellisesti. Koska lomamatka oli pitkä ja paikoin vaarallinenkin, siihen piti varautua henkilökohtaisella aseella.

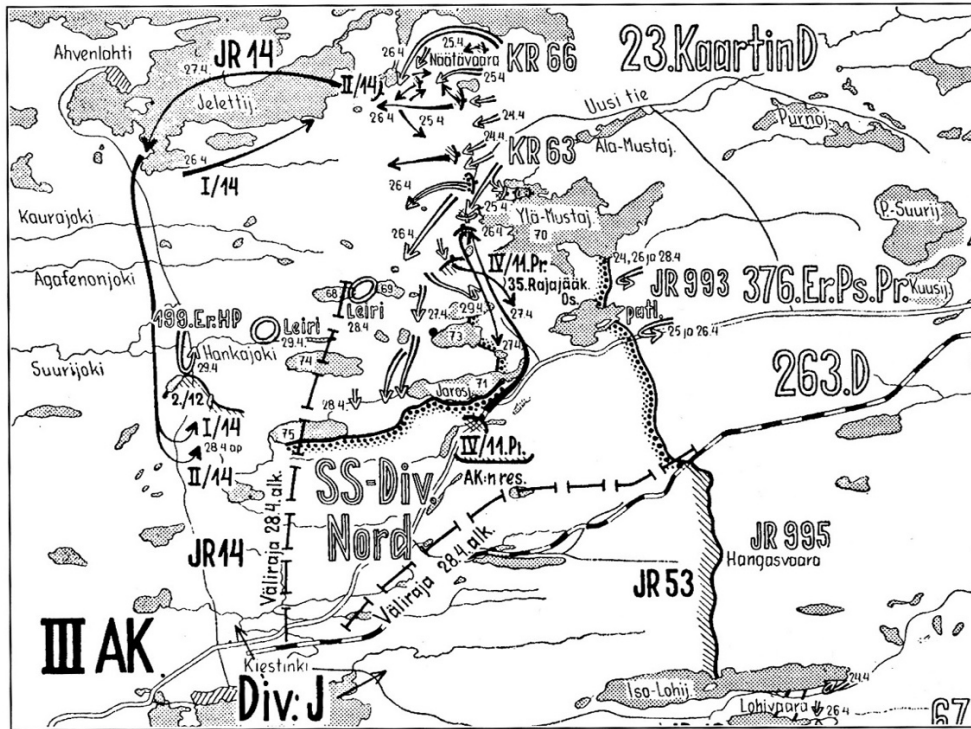
Loma kului nopeasti ja paluumatka tuntui kovin raskaalta. HR istahti Helsingissä mukavasti vaunuun, joka kuitenkin sattui olemaan sellainen vaunu, joka jäi Riihimäelle ja niin hän joutui vaihtamaan vaunua ja seisomaan seuraavat 10 tuntia ahtaassa vaunussa Hyrynsalmelle, jota pohjoisemmaksi ei junalla päässyt. Se oli lähin asema Kiestinkiä ajatellen, mutta sieltä oli vielä linnuntietäkin toistasataa kilometriä perille. Sodan aikana saksalaiset tosin rakensivat kapearaiteisen rautatien Kuusamosta Kiestinkiin, mutta se toimi ainoastaan tavarakuljetuksissa.

Kiestingin korvessa oli hevosillekin vaativat olosuhteet niin talvella kuin kesälläkin:

Huhtikuun lopulla, pahimpaan kelirikkoaikaan 25.4. 1942 Neuvostoliitto hyökkäsi vahvoin voimin Ahvenlahden-Jelettijärven suunnasta tavoitteena Kiestinki., jonka porteille vihollinen saatiin pysäytettyä saksalaisin ja suomalaisin voimin. Kuukauden kestäneiden taistelujen jälkeen menetetty alue saatiin takaisin. Tämä taistelu tunnetaan Jelettijärven kelirikkotaisteluna. HR:n osalta taistelu alkoi 45 km marssilla vaikeassa maastossa jonka jälkeen mentiin suoraan aseisiin 3 vrk ajaksi. Ainoa muona marssin aikana oli kuiva leipä.

Venäläisten hyökkäys Kiestingin pohjoispuolella 25.—29.4.1942.

hiukan väsynyt sillä olemme olleet paljon liikkeessä. Kaikki hyvin – älkää olko levottomia. Älä levitä kirjeen sisältöä. Kuulemiin mahd. pian taas.”

Siinä taistelussa, 5.5. HR oli siirtämässä haavoittunutta sotilasta saksalaisen panssarivaunun päällä, kun hän haavoittui oikeaan ohimoon lakin läpi tulleesta luodista. "Kopfschuss!" huusi vieressä ollut saksalainen. Onneksi luoti kuitenkin kulki pinnallisesti läpäisemättä luuta ja HR saattoi palata kenttäsairaalaan jälleen taisteluun kolmen päivän kuluttua.

Kuvassa haavoittuneen sotilaan napinläpeen narulla kiinnitettävä saate, joka kertoo olennaiset tiedot, henkilötiedot, diagnoosin ja kuljetusasennon.

Nimi Riihimäki, Henrik
Sotilasarvo vääpeli
Tuntolevyn n:o 885
Diagn: V. selop. regio supra-orbitalis
Haavoitt. / Sairast. / ssa / klo
Kirstysside asetettu / klo
Morf. (annos) annettu / klo
Muut toimenpiteet:
:n Jspissä hoitanut Matti Tuomi
(Allekirjoitus)

Ote HR:n kirjeestä veljelleen 7.5.1942 (suomennos JR):

Terve!

Jälleen on mennyt muutamia päiviä. Olen viettänyt kaksi viimeistä kenttäsairaalaossa oltuani mukana omiemme panssarihyökkäyksessä, jonka yhteydessä luoti raapaisi otsaani oikean ohimon alueelta. Se on vain pieni raapaisu ja tilanne täällä edellyttää, että siirryn takaisin joukkooni iltapäivällä. Ymmärrättehän, että minulla oli hyvää onnea, kun pääni sattui olemaan

sopivassa kulmassa niin, ettei luoti mennyt pään sisään. Iltapäivällä siis lähdin leikkimään Döbelniä. Lähemmät tiedot minun täytyy jättää myöhemmäksi.

Liikkuva toiminta jatkui taistelussa. HR kirjoitti 21.5.1942 isälleen:

Parhaat kiitokset kirjeestäsi, joka saavutti minut eilen illalla. Luulin etten olisi ehtinyt vastata näin pian, mutta ohjelmaan tuli muutaman tunnin tauko – täytyy pitää vireillä yhteys kotiinpäin niin usein kuin mahdollista, täällä kun henki on vähäsen niin kuin sattuman varassa. – Hyökkäys on paras puolustus - opetettiin jo RU-koulussa aikoinaan minulle ja olenkin käytännössä saanut kokea sen viime aikoina. Alituista liikkeellä oloa, sinne tänne, joku tunti unta aina silloin tällöin jonkun kuusen juurella tahi parhaimmassa tapauksessa teltassa tahi jonkunlaisessa korsussa, joka viimeainittu ehdottomasti on varmempi asunto, kaikkien aikojen tykistökeskityksien raivotessa! Olemmekin olleet yhtä mittaa tulisessa leikissä kohta kuukauden – välillä pari päivää reservissä mutta tällöin allekirjoittanut oli tilapäisesti alistettuna kielitaidon perusteella. En ole kuitenkaan nyt siinä määrin levon tarpeessa kuin ennen kenttäsairaalaan joutumista – 6.5.:n vastaisku + kaksi panssarihyökkäystä, kaikki päällekkäin.

Pahat oli ryssillä mielessä mutta aikeet ehkäistiin tappamalla niitä tarpeellinen määrä tavalla, joka välillä muistutti penkkiteurastusta.

Erinäiset huiman jännittävät partioseikkailut minulla on ollut. En kirjoita nyt tilanteen aikana pitkälti, lepo kun on kortilla. Nyt olemme kolme päivää rämpineet soilla – ja tilanne jatkuu – ainakin toistaiseksi. Se vain lopuksi, että lehtien uutiset ovat vain hyvin lyhyt yhteenveto runsaasta tapahtumasarjasta. – Stukat ja tykistö ovat tukeneet meitä muuten loistavasti, sen lisäksi minua joku näkymätön voima. Olemme viettäneet hämärän yön tämän kuusen juurella. Aamu sarastaa juuri, tunnelman rikkoo vain kranaattien edestakainen meno. Parin tunnin kuluttua lähdetään liikkeelle taas.

22.5.1942 HR oli I pataljoonan mukana koukkaamassa korven kautta vihollisen aseisiin. Asetoveri Kai Linke kertoo kirjassa "Varsinais-Suomalaisten sotatie 1939-1944" (HR:n lempinimi oli Roni):

Saksalaispataljoona ei päässyt eteenpäin ja I P joutui koukkaamaan. Läksimme painelemaan korpeen. Kärjessä kahlannut Roni kuiskasi äkkiä: "Hiljaa, varovasti." — Edessä oli suuria havumajoja vierä vieressä eikä mitään liikettä. Yhdessä oli maanpäällinen kämpä, tuoreista puista tehty, ja torvesta tuli sauhu. Olo oli kuin jostakin Tapani Löfvingin seikkailusta. Kiersin majan nurkkia ja päästyäni yhdelle kulmalle näin, että Roni oli jo riisunut vartiomiehen aseista. Ovea majassa ei ollut, vaan pressu, jonka Roni veti syrjään: "Ruki verh!" Ulos tuli kuusi äijää kädet pystyssä.

Veivasin Ravilalle ja ilmoitin, että olemme saaneet seitsemän vankia, että siinä oli pataljoonan koko seikkailun tulos.

Toukokuun lopulla, kun HR:n joukko-osasto on päässyt kovista taisteluista lepäämään reserviin, HR kirjoittaa veljelleen Arvidille (osa kirjeestä alla, suomennus JR):

27.5.1942

Hei

Kuukauden jälkeen olemme lopultakin päässeet pois ryssän välittömästä läheisyydestä - tosin vielä reserviin - mutta tilanne on jo kuitenkin selvinnyt ja helpotuksen huokaisuni on syvempi kuin ylioppilaskirjoitusten jälkeen. Vielä viime päivinä on jännitys ollut korkealla, vaihtelevia partioitehtäviä jne. (Otin lähettini kanssa seitsemän vankia, juoksin suoraan yhden ryssän syliin jne.) mutta nyt voimme nauttia ihanasta auringonpaisteesta. Kesäkin on lopullisesti voittanut, vielä muutama päivä sitten maisema oli lumesta valkoinen eikä pakkasasteetkaan ole kaukana takanapäin. Olen juuri vaihtanut alusvaatteeni ensimmäistä kertaa pitkään aikaan. Vanhat olivat painavia koska niissä oli käsittämätön määrä täitä joiden nopea poisto ei varmaan ole helppoa. Myöskään en ole peseytynyt lähes kuukauteen. Voitte suunnilleen

kuvitella, kuinka hirveän likainen aamulla olin ja kuinka monta kertaa minun piti peseytyä ennen kuin eri likakerrokset alkoivat näyttää irtoamisen merkkejä.

Joukkueellani oli kuten marraskuussakin komppanian suurimmat tappiot. Kaikkien aikojen paras lähettini menetti henkensä juuri samassa paikassa, jossa itsekin olisin ollut, ellen olisi tilapäisesti siitä poistunut.

Muutama päivä sitten kuului sivustalta 50 mm krh-tulta. Luulin sitä omaksi ja lähestyin sitä partion tekemää suopolkua pitkin, kun havaitsin aivan lähellä kaksi ryssää, jotka molemmat tähtäsivät juuri minua kohti. Molemmat laukaukset vihelsivät yläpuolelta ohi mutta minulla oli pahuksenmoinen homma päästä pois suolta. Sitä paitsi pyssyyni täyttyi suomudalla ja olin siis ilman toimivaa asetta.

Vähän myöhemmin minun piti ottaa yhteyttä naapurikomppaniaan. Olin saanut vähän puutteellisia ohjeita ja minulla oli eräässä pusikossa epäilyttävä ilo tuijottaa suoraan venäläisen vartiomiehen kasvoihin niin läheltä, että olisin voinut työntää hänet kumoon höyhenellä.

Myös Jansson oli pahassa paikassa. Hän juoksi kohti miestä, jota hän piti saksalaisena - virhe - mies oli venäläinen. Jansson syöksyi nopeasti maahan häntä kohti ammuttujen luotien sekaan. Luojan kiitos yksikään ei osunut.

5300

28.5.1942.

U u t i s k a t s a u s № 273.

Erikoistiedonanto Louhen suunnan taisteluista.

Täydellinen voitto ja runsas sotasaalis suomalais-saksalaisille joukoille.

15.000 vihollista kaatui yksistään etulinjataisteluissa.

Virallisesti tiedoitetaan 27.5.42 m.m.: Louhen rintamalla 24.4. alkanut taisteluvaihe on päättynyt suomalaisten ja saksalaisten joukkojen täydelliseen voittoon. Vihollinen oli tälle rintamanosalle keskittänyt 3 divisioonaa, 4 erillistä prikaatia ja yhden panssariprikaatin. Taajojen valmistelujen jälkeen se aloitti hyökkäyksen rintamaamme vastaan yhä uudelleen ja uudelleen murtautua asemiamme kaikkein raskaampia panssarivänujaankin käyttäen. Kaikki vihollisen rintamahyökkäykset kilpistyivät kuitenkin suomalaisten ja saksalaisten yhteiseen järkkymättömään puolustukseen. Tällöin vihollinen siirsi hyökkäyksensä painopisteen erämaahan varsinaisen rintaman ulkopuolelle ryhtyen saarrostamaan asemiamme. Heikkokentien varmistusosastojen oli vetäydyttävä vihollisen painostuksen tieltä ja vihollinen pääsi etenemään joukkojemme sivustaan. Samanaikaisesti koottiin taaemmaksi reservejä, joiden avulla vihollisen eteneminen pysäytettiin ja oma vastahyökkäys aloitettiin. Kiiivaiden taistelujen jälkeen ja kaikkien aselajien sekä saksalaisten ja suomalaisten hyvän yhteistyön minnan tuloksena vihollisen saarrostava voimaryhmä lyötiin perusteellisesti ja ajettiin takaisin aikaisempien varmistuslinjojemme taakse.

Lehdistössä oli rintamakirjeenvaihtajien ja tk-kuvaajien kuvauksia näistä taisteluista:

KEVÄTAURINKOA KUOLEMANKENTTIEN YLLÄ.

Uraa-huuto hukkui suomalaisten tuleen.

Taistelun jälkiä Louhen suunnalla.

TK — NIILO HENTOLA.

Louhen suunnalla on vietetty ensimmäinen hiljainen yö kaksi viikkoa raivonneiden yhtämittaisten taistelujen jälkeen. Ne miehet, joiden ei ole tarvinnut olla valmistustehävissä tai partioissa, ovat saaneet nukkua yhden yön aivan rauhassa. Ylimmästä johtajasta tavalliseen rivimieheen saakka kaikkien mielen täyttää tyytyväisyys ja raukea onnen tunne. Kukaan ei voi varmasti sanoa, miten kauan hiljaisuus kestää, mutta kaikki tietävät, että nyt on vihollisen hyökkäys sen aluperin suunnittelemissa muodossa perusteellisesti lyöty takaisin ja saavutettu voitto, jolla varmaan on merkityksensä ei ainoastaan oman rintaman osalle vaan koko Suomen rintaman vastaiselle kehitykselle. Tuhoamistaisteluna tämä taisteluvaihe on omiin menetyksiimme verraten ollut aivan ainutlaatuinen, etenkin kun ottaa huomioon, että tuhoaminen ei suinkaan ole tapahtunut varustettujen asemien etumaastossa, vaan suureksi osaksi lumisohjun peittämässä, soisessa, tietämässä kevätkorvessa automaattiasidien lähitaistelussa mies miestä vastaan.

(Jatk. 4 siv.)

Väkivaltainen tiedustelu Louhen suunnalla.

Panssari-isku ryssän asemiin Louhen suunnalla.

Tasan kahdeksatoista on saksalaisten panssarivaunujen, tukenaan osasto suomalaista jalkaväkeä, määrää tehdä väkivaltainen tiedustelu ryssän asemiin.

Näky on mahtava, kun panssarivaunut vyöryvät lumisateessa hyökkäyksen lähtöpaikkaan. Väliin ne polkkeavat metsään ja katoavat kokonaan näkyvistä kaatuvien puiden oksilta ryöpyväään lumeen...

Nyt panssarivaunut ovat paikoillaan. Michistö tarkastaa vielä kerran vaununsa, erikoisen huolellisesti telaketjut ja aseet. Myöskin lumipukuiset suomalaiset sotilaat valmistautuvat vaihtelina taisteluun.

Katson ryssän puolelle. Näen miten mustina pilkkeina näkyvät viholliset liikehtivät hitaasti edessäni olevalla tiellä. Etuvartiomies kertoo, kuinka melkein joka päivä joku ryssistä vetelehti välipitämättömänä asemiemme eteen, jossa varma kuolema odottaa. Kuluttava, toivoton sota on tehnyt heille kuoleman toivotuksi vapauttajaksi.

Nyt ulvahtavat moottorit käyntiin, joh-

Uusi Suomi 26.5.1942

Kesäkuun 8. päivänä 1942 HR:lle myönnettiin IV luokan vapaudenristi miekkoineen tammenlehvän kera.

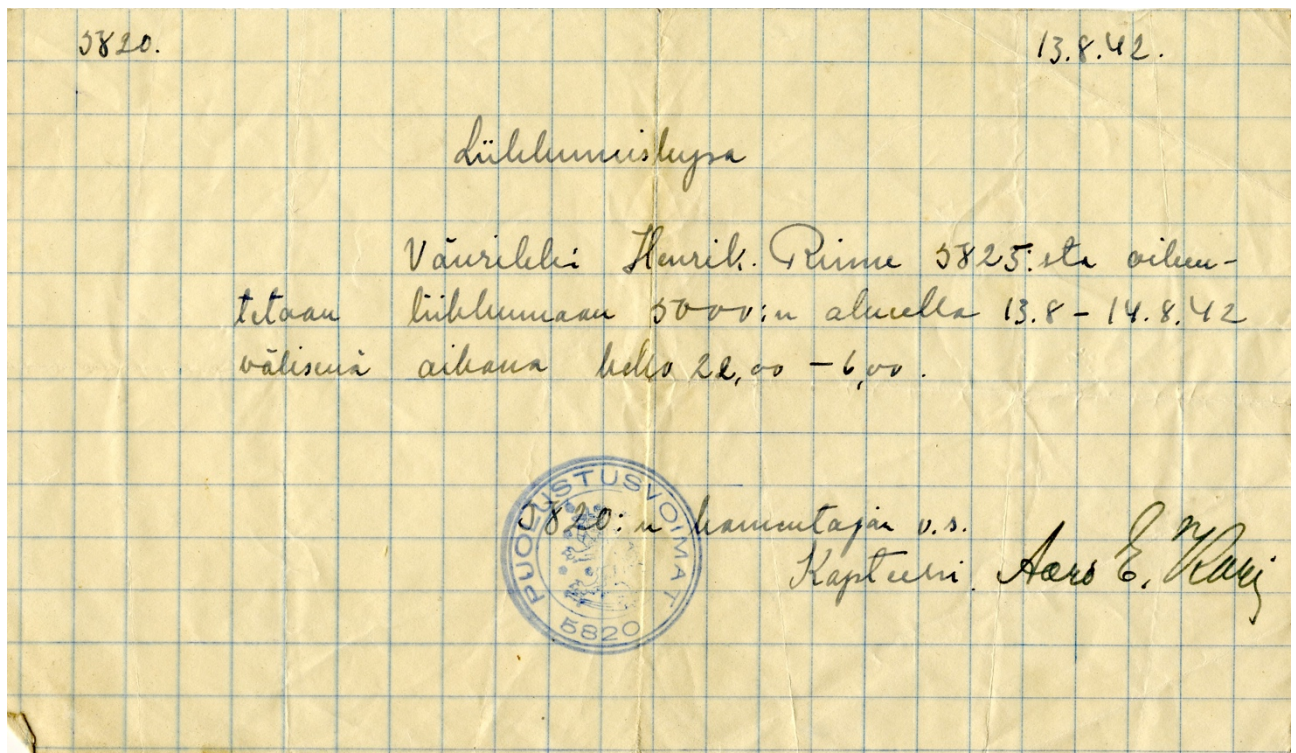

Vaikka kesäkuun alussa lumi oli sulanut ja koivuissa oli lehdet, tuli alueelle kesäkuun toisella viikolla kolmen päivän lumipeite. HR:n joukko-osasto siirtyi marssien Uhtuan suuntaan Röhön lähelle ja vastuu Kiestingin suunnasta jäi saksalaisille. Kesäkuun lopulla HR kirjoittaa nauttivansa melko leppoisista päivistä, leiri on lähellä pientä jokea jossa voi uida ja kalastella, kalaakin joskus tuli. Löysipä HR kerran metsästä pontikkatehtaankin.

Maastossa liikkuminen oli vaarallista miinojen vuoksi. Kerran polulla kulkiessaan HR havaitsi jalkateränsä tarttuneen johonkin ja kauhukseen hän totesi kysymyksessä olleen miinan ansalangan. Äärimmäisen varovasti hän sai jalkansa ujutettua pois langasta eikä miina räjähtänyt.

17.6.1942 päättyi HR:n kaksi vuotta kestänyt asevelvollisuus ja hänet siirrettiin reserviin täysinpalvelleena. Sijoitukseen tämä ei vaikuttanut, seuraavasta päivästä jatkui palvelus ilman katkoa kiväärijoukkueen johtajana JR 14:n I pataljoonassa, tosin heti 18.6. komppanianpäällikön sijaisena joitakin päiviä.

Kaikki käskyt eivät suinkaan olleet epämiellyttäviä:

Ministeriö.
N:o 1/ XY/sal/kiir.
Koskee: Erikoishyökkäystä.

19.8.1942.

SALAINEN

K Ä S K Y .

Vihollinen: Musta surma, asettunut aseisiin oikean pöydän maastoon.

Omat joukot: Kevyt kärki ylläpitää eilisestä saakka kosketusta viholliseen. Pääjoukot kutsutaan tällä käskyllä tuhoamistaisteluun. Erilliosasto Rinne etenee ylimalkaiseen suuntaan 20.00. Aseistus: lautanen, haarukka ja muki. Erikoisaseena vihollisen yllättämiseksi ehdottomasti mukaanotettava rykm kitara.

Tehtävä: Kevyen kärjen tukeminen ja vihollisen täydellinen tuhoaminen. Vankikuulustelun perusteella vihollisella on pimeitä reservajia.

Hyökkäyskaista: MINISTERIÖ.

Hetki H: 19.8.1942. klo 19.00

Huolto: E-täydennys tapahtuu taistelumaastossa huoltopäällikön käskystä. JSp: Patl lääkäri seura vasten sääntöjä kärkijoukkoja. Mahdollinen evakuointi tapahtuu hänen huolesta takaisin hyökkäyslähtöasemiin saakka. Hoito sieltä edelleen sankarin omalla vastuulla. Ks-suojelu kaasuvaara olemassa. Ilmanpuhdistuksesta huolehtii kss-upseeri.

Taistelun johtajat joka paikassa läsnä. Onko kysyttävää? Toimikaa.

Lohkon komentaja,
lääk.kapt. *M. A. Laitinen*

Operat.osast.päällikkö,
luutn. *M. Laitinen*

Tiedust.upseeri,
vänr. *Jarl-Axel Sandholm*

LUPALAPPU

Jokaisella Suomen sotilaalla on oikeus tämän lupalapun kanssa siirtyä rintaman yli venäläisten vangiksi. Jokainen Punaisen armeijan sotilas sekä neuvostokansalainen on velvollinen sauttamaan hänet lähimpään Punaisen armeijan esikuntaan.

Punaisen armeijan päällystö tekee sotavangille hengen, hyvän kohtelun ja kotimaahan paluun sedän päätyttyä.

ПРОПУСК

Каждый финский солдат имеет право с этим пропуском переходить через фронт в плен к русским. Каждый воин Красной Армии и советский гражданин обязан сопроводить его в ближайший Штаб Красной Армии.

Командование Красной Армии гарантирует пленному жизнь, хорошее обращение и возвращение на родину после войны.

**YANGIKSI ANTAUTUESSASI NOSTA MOLEMMAT
KÄTESI YLÖS, SINUA EI KUKAAN AMMU.**

SUOMALAISET SOTILAATI!

Vallanpitäjänne saavaat teiltä tärkeän uutisen, jolla on suuri merkitys maanne kohtaloille: toukokuun 26 päivänä vuonna 1942 Neuvostoliitto ja Iso-Britannia solmivat sotaliiton hitleriläistä Saksaa ja sen eurooppalaisia rikoskumppaneita vastaan, ja kesäkuun 11 päivänä vuonna 1942 Neuvostoliitto ja Amerikan Yhdysvallat allekirjoittivat sotilaallisen sopimuksen. Näiden sopimusten mukaan Englanti ja Amerikan Yhdysvallat ovat sitoutuneet vuonna 1942 marssittamaan sotajoukkonsa Eurooppaan ja antamaan Hitler-Saksalle iskun selustaan.

Hitlerin tappio on väistämätön. Miten hän jaksaisi voittaa maailman mahtavimman teollisuusmaan — Amerikan Yhdysvaltain, voimakkaimman merivaltion — Englannin ja jättiläisnäisen mannervaltion — Neuvostoliiton yhteisrintaman? Hitler on lähtenyt toivottomaan seikkailuun ja vetänyt siihen pienen Suomen. Jos Suomi alkaa edelleenkin auttaa rikosten tekijää Hitleriä, niin jakaa se saman kohtalon Saksan kanssa. Suomi tulee lyödyksi siksi, että auttaa Hitleriä.

Venäjä, Englanti ja Amerikan Yhdysvallat ilmoittivat, ette heillä ole mitään aluevaatimuksia kenellekään, ja etteivät he tule sekaantumaan toisten maiden sisäisiin asioihin. Siis sanoutumalla irti Hitleristä te voitte vielä pelastaa Suomen siitä perikadosta, johon sen ovat vieneet Hitler ja Mannerheim.

Jos te tahdotte pelastaa itsenne mielettömästi tuhosta toivottomassa sodassa, jos te tahdotte pelastaa kotimaanne tuholta, kieltäytykää sotimasta Hitlerin puolesta. Menkää metsäkaarliin tai antautukaa Punaisen Armeijan vangeiksi.

Ajakaa saksalaiset pois Suomesta!

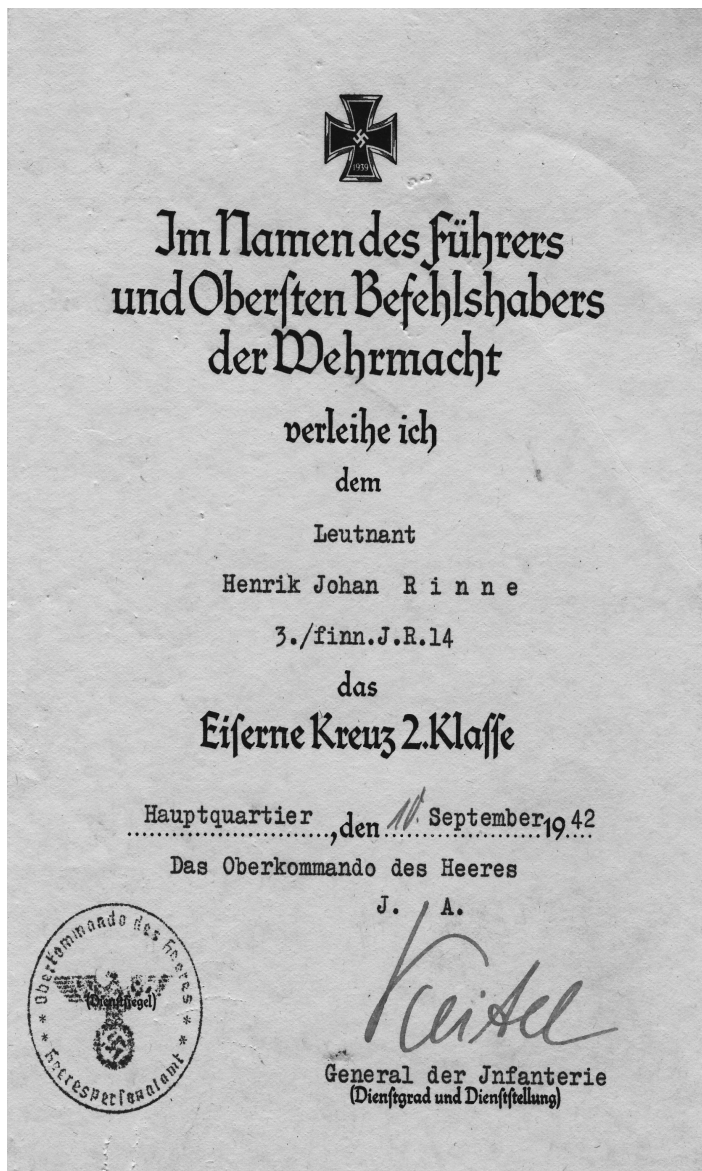

Postikorteissa näkyi ajan henki:

Toivottu kotiloma järjestyi HR:lle heinä-elokuussa 1942.

Samana vuonna 1942, 10. syyskuuta HR sai saksalaisen kunniamerkin, 2. luokan rautaristin.

21.9.1942 JR14:n uudelleenjärjestelyjen vuoksi yksikön nimeksi tuli vahvennettu II/JR 14.

Pataljoonan upseeristoa, Pataljoonan komentaja evl Albert Ravila vasemmalla pöydän päässä, HR oikealla takana seisomassa.

Marraskuun 1942 alusta HR jäi opintolomalle.

Joulukuun 1. päivänä 1942 tuli ylennys luutnantiksi.

Lääketieteen opinnot jatkuivat ja talvella -43 alkoi seurustelu tulevan puolison, kurssitoveri Anna-Liisa Tolan kanssa. Lääketieteen kandidaattitutkinto valmistui keväällä 1943 ja kesällä

sisätautien propedeuttisen kurssin jälkeen miespuoliset kurssilaiset kouluttautuivat lääkintäupseerikurssilla Lahden Hennalassa 1.7.-12.8.1943.

29.8.1943 tuli komennus 12. Kenttäsairaalaan Jyväskylän Vaaralaan nuoremaksi lääkäriksi. HR ilmoitettiin heti vapaaehtoiseksi partioretkelle, jopa 14 km vihollisen linjojen taakse. Samalla hänellä oli mahdollisuus vieraillla kenttävartioissa tapaamassa vanhoja palvelustovereitaan.

9.10.1943 paluu omaan joukko-osastoon, vahvennettuun II/JR14:ään pataljoonan lääkäriksi. JSP sijaitti tukikohdassa, joka oli merkitty peitenimellä ”Koukku”.

Joukko-osaston nimi vaihtui myöhemmin uudelleenjärjestelyjen myötä 11.4.1944. Yksikön nimeksi tuli Erillinen pataljoona 11/1, mutta HR:n tehtävä pysyi pataljoonan lääkäriä 3.5.1944

asti. Koska taistelutoiminta oli syksyllä 1943 melko hiljaista, oli myös JSP:llä ajoittain vähän työtä ja HR pääsikin kotilomalle marras-joulukuun vaihteessa 1943.

Olosuhteita Vianan korvessa pyrittiin kohentamaan sotatila huomioiden mahdollisimman mukaviksi, mm jouluksi -43 HR pyysi kotiväkeä lähettämään tapetteja korsun seiniin sekä joulukuusen koristeita. Joulu Vianan korvessa oli lämminhenkinen ja kotoisa, jouluruokia oli saatu ja kotiväeltä tulleita paketteja avattu.

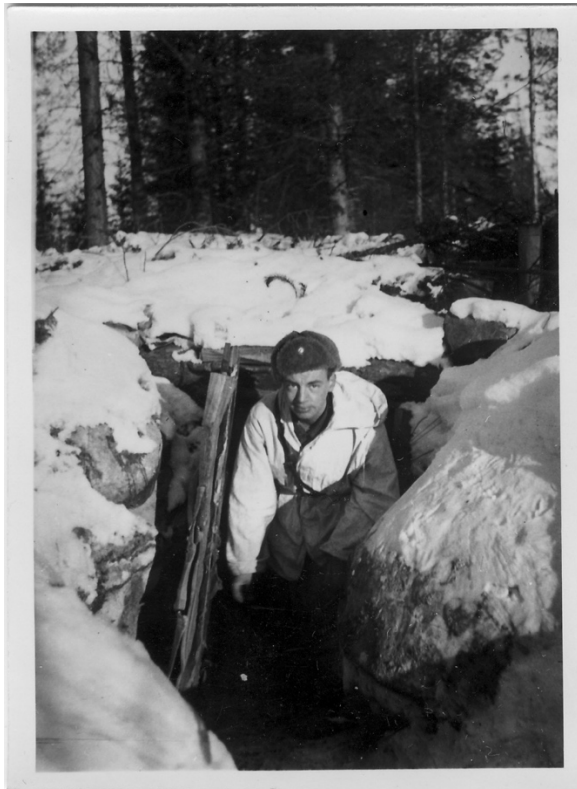
Talvella -44 HR sai olla mukana Jyväskylän kenttäsairaalan leikkauksissa ja näin laajentaa ammatillista osaamistaan. Kotilomalla hän kävi maaliskuussa 1944. Paluumatka oli pitkänlainen, Hyrynsalmelle asti junalla, sitten kuorma-autossa 70 km. HR oli tyytyväinen, kun pääsi hyttiin matkustamaan lavan asemesta, koko matkan vain piti puhua, että kuljettaja pysyi hereillä. Loppumatka 40 km sitten meni vuoroin hevosella, vuoroin kävellen.

Sotavuosina Suomen armeijassa kannettiin erityistä huolta postin kulusta, yhteydenpito kotona oleviin omaisiin ja ystäviin oli hyvin tärkeää jo taistelumoraalin ja joukkojen henkisen hyvinvoinnin kannalta. Kirjeenvaihdossa oltiin useiden ihmisten kanssa, puhelinyhteyksiä kun ei juuri ollut tai ne eivät olleet siviilipuheluiden käytössä. Esimerkiksi JR 14:n siirtyessä jatkosodan alussa pohjoiseen sotilaat pudottivat junan ikkunasta osoitetietojaan sisältäviä lappuja yms. saadakseen kirjeenvaihtovereita. HR:n kanssa omaisten ohella kirjeenvaihdossa olleista koulu- ja opiskelutovereista mainittakoon ainakin Olavi Sotavalta, Keijo Soiva, Pentti Koskinen, Matti Mustakallio ja Olavi Toivio.

Kouluajoilta asti HR oli seurustellut koulutoverinsa, myöhemmin sairaanhoitajaksi opiskelleen Eila Kivimäen kanssa ja suhde jatkui tiiviinä kirjeenvaihtona loppukevääseen -42 jonka jälkeen heidän tiensä erosivat. Vuosina -42- 44 HR:llä oli runsaasti kirjeenvaihtoa em. kavereiden lisäksi lottien ja sairaanhoitajien kanssa. Heihin hän oli tutustunut Oulun sotasairaалassa, jossa HR oli haavoittumisen jälkeen potilaana tai sitten niissä kenttäsairaaloissa ja sotasairaaloissa joiden kanssa hän oli yhteydessä pataljoonan lääkärinä toimiessaan. Näitä kirjeystäviä oli lähes parikymmentä. Ylitse muiden kohosi kuitenkin sekä kirjeiden määrässä, että myöhemmin solmitun avioliiton myötä kurssitoveri Anna-Liisa Tola, lempinimeltään Annu. Kaipausta ja sotavuosien ankeutta kuvastaa hyvin seuraava valokuva Annusta Vierumäen sotasairaалassa jouluna 1943. Siinä pieni sydän riippuu kartassa Jyväskylän kohdalla, HR:n kuva on hyllykön päällä.

Talvella 1944 HR:n tehtävä joukko-osastonsa JSP:n lääkärinä antoi hänelle mahdollisuuden hiihdellä tarkastus- ja rokotusmatkoilla tukikohtien välillä ja nauttia talvisesta luonnosta. Joskus oli jännitystäkin, suksen katkettua yöllistä suunnistusta tähtien avulla ym. Hiihtokilometrejä oli huhtikuun lopulle kertynyt yli 1700 ja HR koki kuntonsa niin hyväksi, että osallistui hiihtokilpailuunkin, johon kuului myös ammuntaa. Hän sijoittui 12:nneksi ja oli siihen tyytyväinen, olivathan parhaat osanottajat valtakunnallista mestaritasoa.

Hiihtomatkoilla hän saattoi myös metsästellä ja saikin saalista, lupasipa tuoda kotiin hirvipaistia tai ellei sitä lomalle lähtiessä olisi sattunut olemaan saatavilla niin ainakin riistalintuja. Isä lähetti hänelle myös iskukoukkuja kalastusta varten. Kotoa hän pyysi lähettämään mm sinappia

ja tomaattikastiketta ruokia piristämään. Sinappia myytiin siihen aikaan lasipurkeissa ja uuden purkin sai ostaa vain palauttamalla samalla vanhan purkin.

Opintolomalle HR jäi ajalle 3.5. -6.7. 1944 jolloin hän pääsi aloittamaan kirurgian kurssin. Kurssi ja loma jäivät kesken sotatapahtumien vuoksi ja kurssia jatkettiin vasta rauhan tultua vuoden lopulla.

17.6.1944 HR ja Anna-Liisa Tola menivät kihloihin. Sormukset nuori pari joutui ostamaan Carin-sisarelta lainatulla rahalla.

18.6.-14.7.1944 HR oli komennettuna 35. Sotasairaalan lääkäriksi Hämeenlinnaan. Palvelusta hän sai seuraavan arvostelun:

Luutn., lääk.kand. H.J. R i n n e on toiminut 35.SotaS:ssa B-kir.osastolla vain lyhyen ajan (18.6.-14.7.44), mutta on hän tänä aikana osoittautunut erinomaiseksi mieheksi, ollen työssään erittäin innostunut, ahkera, tunnollinen ja aloitekykyinen. Lääketieteellinen taito vastaa hyvin koulutusta. Esiintyminen ja potilaiden kohdeltu erittäin hyvä.

17.7.1944 alkaen HR toimi Os V:n (Osasto Virkkunen) lääkärinä. Osasto oli koottu Äänislinnassa olleista miehistä ja se toimi pääasiassa Laatokan pohjoispuolella Aunuksen suunnalta vetäytyvien joukkojen reservinä.

Heinäkuussa 1944 HR oli tekemässä lääkärintarkastuksia teltassa ukonilman aikana ja puhui kenttäpuhelimien, kun salama iski puhelinlinjaan. HR menetti tajuntansa joksikin aikaa, samoin oli käynyt henkilön linjan toisessa päässä sekä keskuksenhoitajan. Nopeasti HR kuitenkin tointui ja jatkoi työtä.

Kirjeissään noilta sodan viimeisiltä viikoilta HR kertoo, että hänen toiminta-alueellaan oli lähinnä vaihtelevan vilkasta vihollisen lentotoimintaa, muuten melko lailla rauhallista. 31.7.44 hän tosin ilmoittautui vapaaehtoiseksi vihollisen linjojen taakse lähetettävään partioon, mutta tehtävä peruuntui 2.8.

Kerran näihin aikoihin HR tiellä kävellessään joutui vihollisen lentokoneen konekiväärin tulleeseen. Kirjeessään hän epäili, ettei kukaan koskaan ole sellaisella vauhdilla syöksynyt nokkospuskaan.

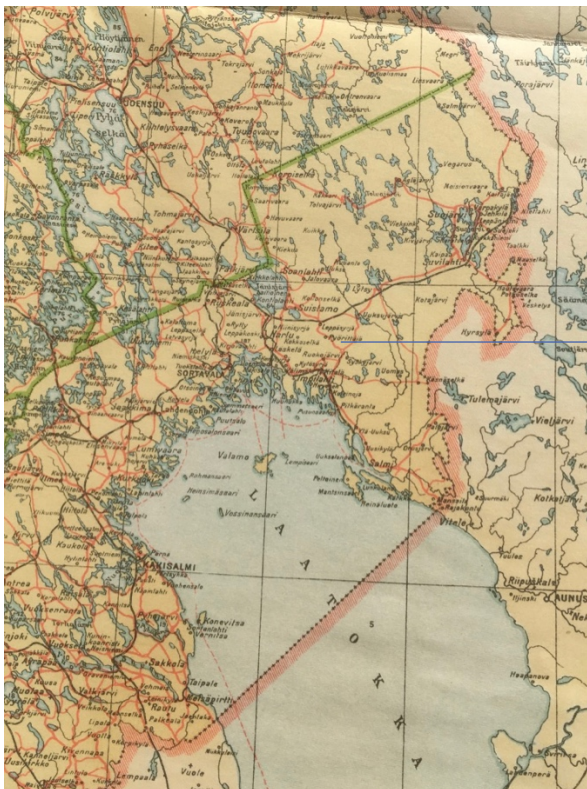
Elokuussa HR sai 5 päivän loman avioliittoon vihkimistä varten 15.8.1944 Anna-Liisa Tolan kanssa.

Pyydämme Teitä ystävällisesti läsnäolonne kunniottamaan tyttäremme Anna-Liisan ja lääket. kand. Henrik Rinteen vihkiäisiä Töölön kirkossa elokuun 15 päivänä 1944 klo 13.30

Hilja ja A. V. Tola

Elokuun 1944 loppupuolella osasto V toimi Pyörittäjän kylän alueella:

Pyörittäjä

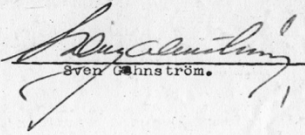
Os. V:n palvelusta HR sai seuraavanlaisen arvostelun:

OSASTO V.

Arvostelu

Arvo ja palvelusaika	Nimi	Yksikkö ja tehtävä	Arvioinnin vuorokausi	Keskitehty arvostelu ja luonnehoito toiminnasta ja sotilasominaisuuksista: Kjohtaja, taito, rohkeus, keuhko, harkinta, yleinen esilyönti, suhtautuminen miehiin, luonteonominisyydet, taipumukset ja puutteet sekä kenttäkehoisuus.
Lutnantti res.	Rinne, Henrik Johan	Osasto V. Os; LHKkri	1.12.42	Toiminut osaston LHKkriin 2 ½ kk. Suorittanut tehtävinsä nuoren LHKkriin innolla ja asiallisella. Suhtautunut alaisissa asiallisesti. Yleis esiintyminen ja käyttös hyvä. Ilmoittautunut ke vapaaehtoisena vihollisen puolelle suunniteltu tuhoojapartioon entisen niissä tehtävissä saavtamansa kokemuksen perusteella aikaisemmassa joko-osastossaan, joka osoittaa samoin kuin muut luonteonominisyydet hänet reipasotteiseksi ja mintatarmoiseksi upseeriksi ja rintamaryksikön kärkeksi. Kenttäkehoisuus hyvä.

Kommentaja
 Majuri
 Sven Gahnström

Rauhan tultua 4.9.1944 HR:n joukko-osasto lähti marssimaan kohti uusia rajoja, ensimmäisenä yönä noin 23 km. Aluksi Sortavalaan ja sieltä Punkaharjun suuntaan. Joukot piti siirtää 18.9. mennessä Talvisodan (Moskovan) rauhan rajojen taakse, tiet täyttyivät vetäytyvistä sotilasosastoista ja siviilievakoista karjoineen. Kova ponnistus oli vielä kotiutettavien joukkojen lääkintähuolto ja lähtötarkastukset, joiden vuoksi HR:n oma kotiutus viipyi marraskuulle asti. Se tapahtui Punkaharjun lähellä Kullennoisessa 16.11.1944, jolloin palvelusaikaa oli kertynyt 3 vuotta, 3 kuukautta ja 16 päivää.

Keskitettyssä arvostelussa sodanaikaisesta toiminnasta mainitaan seuraavaa:

A r v o s t e l u .

Arvo ja palvelus-suhde.	Täydellinen nimi.	Yksikkö ja tehtävä	Viimeinen ylen-nyspäivä-määrä.	Keskitetty arvostelu ja lausunto sodanaikaisesta toiminnasta ja sotilasominaisuuksista (johtajataito, kouluttajataito, kurinpito, yleinen esiintyminen, sahattuminen alaisiin, luonteenominaisuudet, taipumukset ja puutteet, kenttäkelpoisuus).
Lutnantti res.	Rinne, Henrik Johan	Br.P 11/1:n lääkäri.	1.12.42	Lutn. Rinne on sodan vaikeimman ajan toiminut (kiv.) joukkueenjohtajana ollen henkilökohtaisella sotilaskunnollaan alaisilleen ja apseeritovereilleen esikava. Osasi viedä joukkueensa hyökkäysvaiheessa mukanaan siitä huolimatta, että oli joukkueen nuorin. Henkilökohtainen rohkeus lähenteli joskus uhkarohkeutta. Erinomainen tilanteentaju samoinkuin vastuu-aulius, mikä ilmeni siinäkin, että hän vapaaehtoisesti otti vastaan vaikeita ja vastuunalaisia tehtäviä viedä ne myös tulokselliseen päätökseen. Myöhemmin toiminut pataljoonan nuorempana lääkärimä ottaen kuitenkin senkin jälkeen vapaaehtoisena osaa partio y.m. tst. tehtäviin. Lääkärimä tunnettu huolehtivaksi ja tunnolliseksi (käyden m.m. hyvin usein tukikohdissa tarkastuksilla ilman ylempää tulevia käskyjä. Erittäin kehityskykyinen. Kouluttajana ja kurinpitäjänä hyvä. Alaistensa kunnioittama ja pitämä. Siiveilliset ominaisuudet hyvät. Hillitty alkoholin käyttö. Fyysillinen kunto yhtä erinomainen kuin henkinen vireys.

Br.P 11/1:n Komentaja:
Majuri

Kalle Nisula
Kalle Nisula.

KIITOLLISUUDEN OSOITUKSENA SODASSA
 VUOSINA 1941—1945
 MAAN PUOLUSTUKSEN HYVÄKSI SUORITAMASTANNE PALVELUKSESTA
 ANNAN ISÄNMAAN NIMESSÄ TEILLE
 ylliluutnantti HENRIK JOHAN RINNE
 (s. 2.12.1920 Helsingissä)

SODAN 1941—1945 MUISTOMITALIN

OLKÖÖN TÄMÄ MITALI VELOITTAVANA JA KANNUSTAVANA
 MUISTONA TEILLE ITSELLENNE JA UUSILLE SUKUPOLVILLE, JOTKA
 TULEVAT KANTAMAAN VASTUUN ITSENÄISEN VALTAKUNTAMME
 TULEVAISUUDESTA

TASAVALLAN PRESIDENTTI

M. Kekkonen

HELSINGISSÄ v. 1957

POHJOIS-VIENAN RISTI

on myönnetty Teille

HENRIK JOHAN RINNE

OSALLISTUMISESTA TAISTELUIHIN KIESTINGIN, UHTUAN, PÄÄJÄRVEN TAI YUOKKINIEMEN SUUNNILLA TAI SOTATOIMIA TUKEVIIN TEHTÄVIIN III AK:n TOIMINTA-ALUEELLA POHJOIS-VIENASSA TAI POHJOIS-SUOMESSA SUOMEN SODAN VUOSINA 1941—1944. RASKAINA MUTTA KUNNIAKKAINA TAISTELUJEN VUOSINA POHJOIS-VIENAN ERÄMAJSSÄ SYNTYI ASEVELJEYS, JONKA NÄKYVÄNÄ TUNNUSMÄRKKINÄ TÄMÄ RISTI MUISTUTTAKOON MEITÄ JA MYÖS JÄLKIPOLVIA VELVOLLISUUKSISTAMME ISÄNMAATA KOHTAAN

Väinö J. Oinonen
 Kivasaalihoutantti

M. J. Järvelin
 Kenraalinajuri

Valtuuskunnan puolesta

Vilho Seppälä
 Eversalihoutantti

